

# SPRÁVA O ČINNOSTI ÚRADU NA OCHRANU OZNAMOVATEĽOV ZA ROK 2022



ÚOO

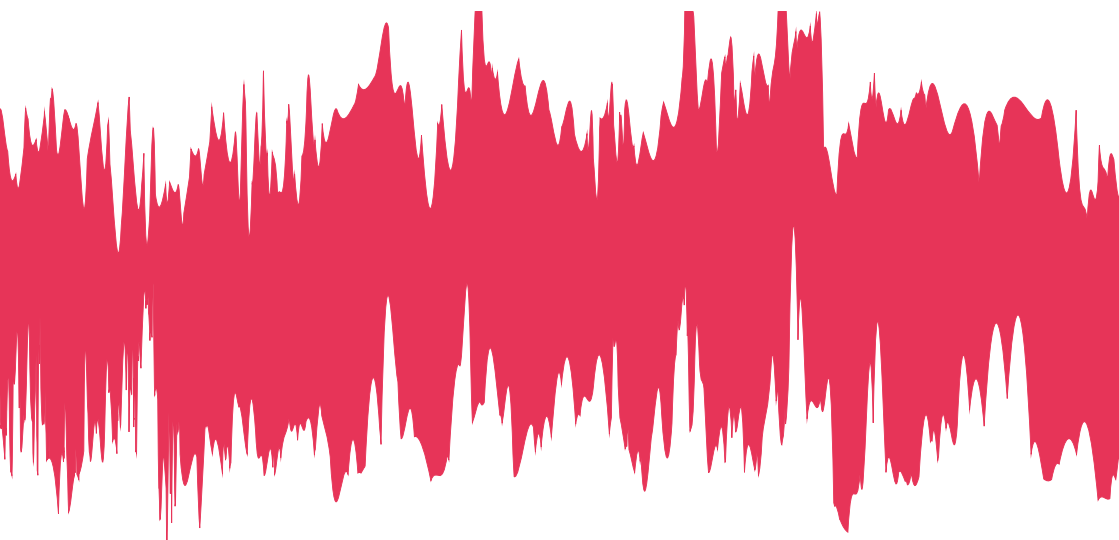
ÚRAD NA OCHRANU  
OZNAMOVATEĽOV



**ÚOO**

ÚRAD NA OCHRANU  
OZNAMOVATEĽOV

## **SPRÁVA O ČINNOSTI ÚRADU NA OCHRANU OZNAMOVATEĽOV ZA ROK 2022**

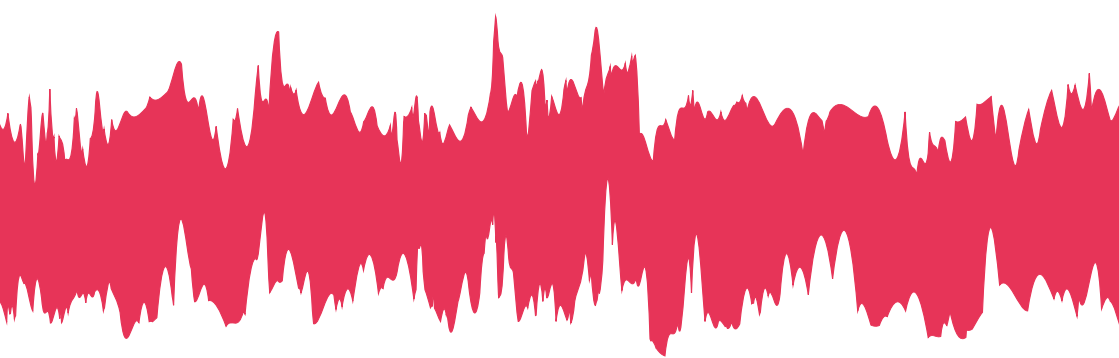






# OBSAH

<b>O úrade na ochranu oznamovateľov</b>	<b>7</b>
<b>Ochrana oznamovateľov</b>	<b>11</b>
Právna ochrana	12
Poradenstvo	16
Psychosociálna podpora	17
Odmeny	18
<b>Oznámenia o protispoločenskej činnosti</b>	<b>19</b>
Vnútorne systémy oznamovania	24
Manuály pre verejný a súkromný sektor	29
Metodické usmernenia	30
Asistencie pri nastavení vnútorných systémov	31
Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie v SR	33
Kontrola	34
<b>Vzdelávanie</b>	<b>36</b>
Vzdelávanie zodpovedných osôb a zamestnancov	37
Vzdelávanie na školách	39
<b>Komunikácia</b>	<b>41</b>
Komunikačná kampaň	43
Komunikačné aktivity	46



<b>Analytická činnosť</b>	50
<b>Spolupráce a partnerstvá</b>	58
<b>Novela zákona o ochrane oznamovateľov</b>	64
<b>Zdroje úradu</b>	72
Financovanie úradu	73
Správa majetku	76
Ľudské zdroje	76
<b>Záver</b>	78

ZUZANA DLUGOŠOVÁ  
predsedníčka



# PREDSLOV

Od obdobia, kedy boli whistbloweri odkázaní na podporu občianskej spoločnosti, sme sa posunuli do časov, kedy majú nové právne aj inštitucionálne záruky. Je to vďaka aktívnej práci mimovládnych organizácií, podpore politických zástupcov a tiež vďaka celoeurópskej diskusii, ktorá na úrovni Európskej únie vyústila do prijatia smernice o ochrane osôb, ktoré oznamujú porušenia práva Únie. A je to tak správne. Oznamovatelia chránia verejný záujem a práva iných a pritom často ohrozujú sami seba, svoje rodiny a je dôležité, aby ich štát v ich zraniteľnom postavení podporil a ochránil.

Úrad na ochranu oznamovateľov má za sebou prvý kompletný rok práce, ktorý zhrňa v tejto výročnej správe. V septembri 2021 sa zaradil na scénu štátnych inštitúcií s ambíciou byť dôveryhodnou a rešpektovanou autoritou pri ochrane oznamovateľov nekalých praktík, a tak prispievať k ochrane verejného záujmu. Pustili sme sa do práce.

Uplynulý kalendárny rok jej skutočne nebolo málo.

Úrad spustil svoju komunikačnú kampaň s heslom „Nemlčať je zlato“, aby o ňom ľudia vedeli. Priniesli sme odbornej i širokej verejnosti dáta z prieskumov o tom, ako o oznamovaní uvažujeme, čo nás odrádza a na koho sa máme tendenciu obrátiť, ak sa stretne s podvodmi v práci. Nastavili sme zrkadlo štátnym inštitúciám i súkromným firmám, ako sami vytvárajú priestor pre oznamovanie, no podali sme im aj pomocnú ruku vo forme vypracovaných manuálov.

Sme o rok skúseností bohatší pokiaľ ide o ochranu konkrétnych oznamovateľov, ktorí sa rozhodli ísť „s kožou na trh“ a vidíme jasnejšie, ako na oznámenia reagujú zamestnávateľia alebo orgány činné v trestnom konaní.

Čaká nás ešte veľa výziev. Tie konkrétne sme zosumarizovali v predloženej správe. Tou najväčšou je však neviditeľné spojenie každej demokratickej spoločnosti.

Je ním dôvera. Medzi ľuďmi navzájom i vo verejné inštitúcie. Dôvera totiž vplýva na to, či sú ľudia ochotní nemlčať a ozvať sa, keď ide o podvody, ohrozovanie zdravia či neférové obohacovanie sa na úkor verejných financií.

Dnes je, zdá sa, dôvera na Slovensku nedostatkovým tovarom. Dá sa budovať v mikroprostrediach jednotlivých firiem a inštitúcií, a to aj cez dobre fungujúce oznamovacie systémy. Na centrálnej úrovni sú stále výzvou profesionálne fungujúce inštitúcie a zodpovedný výkon verejnej moci. Tie sú pre ochotu ozvať sa dokonca kľúčovejšie ako napríklad teoretická možnosť finančnej odmeny pre oznamovateľa.

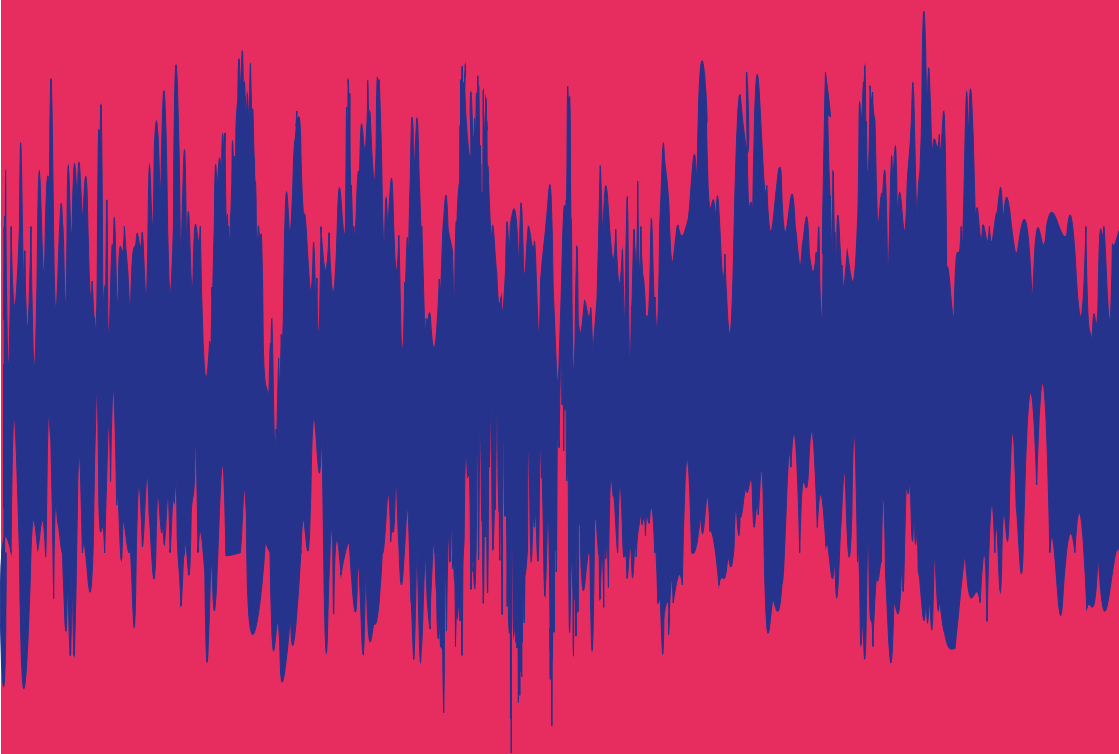
Niektoré reakcie na oznámenia mi občas podsúvajú myšlienku, že sme voči istým typom podvodného správania sa ako spoločenstvo viac tolerantní. Nemáme problém s oznamovateľmi ako takými, ale nevnímame tak akútne problém, na ktorý nás upozorňujú.

Je však nesmierne dôležité oznámenia riadne a v primeranom čase preveriť. Táto výzva smeruje k väčšine zamestnávateľov, správnym orgánom i orgánom činným v trestnom konaní. Len tak môžeme ľuďom ukázať, že starať sa o čestné a nekorupčné spravovanie firiem alebo štátnych inštitúcií má zmysel. Inak si zvolíme skepsu, cynizmus a neférovosť, ktorá skôr či neskôr dobehne nás všetkých v podobe nefunkčného štátu, hlbokej nedôvery vo verejné inštitúcie a neprosperujúcej ekonomiky.

Mojím ideálom je aj spoločnosť, kde sa šikana a odvety na pracovisku za to, že oznamovatelia poukážu na porušovanie pravidiel, jednoducho nenesú. Veľmi si želim, aby sme jedného dňa dozreli tak, že v našich hlavách nebudeme považovať odvetu za niečo, čo akosi prirodzene od zamestnávateľa očakávame. Znovu a znovu sa o to budeme usilovať a budeme naďalej pomáhať tým, ktorí nechcú mlčať, keď ide o ochranu verejného záujmu.



# O ÚRADE NA OCHRANU OZNAMOVATEĽOV



Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti bol zriadený zákonom č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti ako rozpočtová organizácia, ktorá zodpovedá Národnej rade SR. Je nezávislým štátnym orgánom s celoštátnou pôsobnosťou. Fyzické sídlo úradu je na Námestí slobody 29 v Bratislave.

Oficiálne začal úrad fungovať 2. septembra 2021. Jeho činnosť je zameraná na ochranu oznamovateľov nezákonnej činnosti a agendu s tým spojenú. Vznik úradu možno vnímať ako logické vyústenie neuspokojivého stavu ochrany oznamovateľov, ale aj nízkej poznateľnosti a nedostatočného uplatňovania zákona č. 307/2014 Z. z., ktorý položil základy súčasnej legislatívy.

Základné úlohy úradu:

## **1. Ochrana oznamovateľov**

Úrad poskytuje preventívnu a následnú ochranu. Tzv. chránených oznamovateľov chráni pred akýmkoľvek negatívnym pracovnoprávnym úkonom zo strany zamestnávateľa, ktorý má súvis s jeho oznámením o protispoločenskej činnosti. V prípade oznamovateľov bez statusu chráneného oznamovateľa na 30 dní pozastaví výpoveď, ktorá je odvetou za podanie oznámenia o nezákonných aktivitách kolegu, nadriadeného či zamestnávateľa.

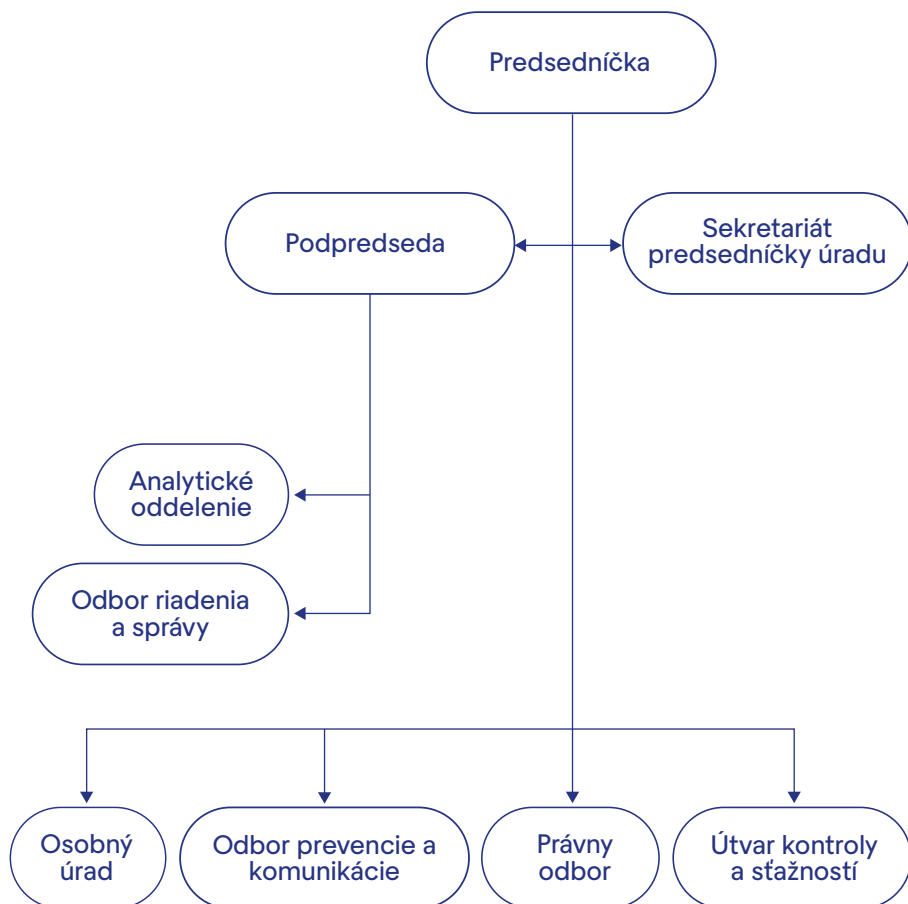
## **2. Poradenstvo a podpora**

Úrad poskytuje bezplatné právne poradenstvo oznamovateľom, ktorí chcú podať oznámenie o protispoločenskej činnosti alebo v oblasti ochrany oznamovateľov. Podporu úradu majú aj zamestnávateľa pri nastavovaní / zefektívňovaní vnútorných oznamovacích mechanizmov v organizácií či preverovaní zložitých oznámení.

### **3. Prijímanie oznámení o protispoločenskej činnosti**

Úrad prijíma oznámenia o korupcii, podvodoch, závažnom porušovaní zákona či iných nekalých praktikách, ktoré majú dopad na verejný záujem. Podstatné je, aby išlo o protiprávne konanie, na ktoré oznamovateľ prišiel pri výkone svojej práce - u zamestnávateľa, pri výkone funkcie alebo výkone svojho povolania. V najzávažnejších prípadoch, kedy je dôležité chrániť identitu oznamovateľov, podáva úrad trestné oznámenia za nich vo svojom mene.

# ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA



# OCHRANA OZNAMOVATEĽOV



Úrad na ochranu oznamovateľov vznikol preto, aby ľudia, ktorí upozornia na porušovanie zákonov v práci, mali od prvej chvíle partnera, na ktorého sa môžu obrátiť. ÚOO im poskytuje radu, pomoc, asistenciu pri podaní oznámenia o protispoločenskej činnosti, a samozrejme, ochranu v prípade, že by pre to trpeli odvetou, či postihom zo strany zamestnávateľa.

## PRÁVNA OCHRANA

Základnou úlohou úradu je chrániť práva a oprávnené záujmy oznamovateľov pri a po oznámení nekalých praktík. Práve jeho existencia má zaručiť, že oznamovateľ neutrpí ujmu pre to, že sa rozhodol prehovoriť a nebude potrestaný za odvalu, ochranu verejných zdrojov či odhalenie podvodu.

V roku 2022 sa úrad venoval 220 prípadom. Z toho 96 spadalo do jeho pôsobnosti podľa zákona č. 54/2019 Z. z.. V tom sú zahrnuté oznámenia o nezákonnej činnosti, agenda ochrany oznamovateľov, ale napríklad aj právne poradenstvo zamestnávateľom či iným právnickým osobám.

Zo 63 prípadov, kde figuroval oznamovateľ nezákonnej činnosti, došlo v 17 prípadoch k odvetným opatreniam zo strany zamestnávateľov. Vo väčšine prípadov boli oznamovatelia vystavení nátlaku či zastrašovaniu. Tiež pozastaveniu výkonu činnosti alebo výpovedi.

V praxi fungujú dva najsilnejšie nástroje ochrany oznamovateľov:

→ *Status chráneného oznamovateľa (§ 3 – § 8)*

Status chráneného oznamovateľa získa oznamovateľ, ak v dobrej viere podá počas výkonu svojho zamestnania kvalifikované oznámenie o podozrení zo spáchania trestného činu/správneho deliktu a prokurátor/správny orgán ho za také uzná.

Oznamovateľ vtedy od prokurátora/správneho orgánu získa potvrdenie, o čom je informovaný aj jeho zamestnávateľ, a stáva sa chráneným oznamovateľom. To znamená, že zamestnávateľ nemôže vykonať voči oznamovateľovi žiaden pracovnoprávny úkon, s ktorým oznamovateľ nesúhlasí, bez súhlasu ÚOO.

Za rok 2022 bolo udelených 9 nových statusov chráneného oznamovateľa, úrad asistoval pri dvoch z nich. Tri ochrany udelili inšpektoráty práce a šesť ochrán prokuratúra.

Úrad je od kompetentných orgánov automaticky informovaný o osobách, ktoré získali status chráneného oznamovateľa. Nie je však pravidlom, že uznesenia o udelení ochrany obsahujú informáciu, za aké oznámenie bola udelená.

Tam, kde ÚOO touto informáciou disponuje, oznamovatelia upozornili napríklad na porušovanie povinností pri správe cudzieho majetku a machinácie pri verejnom obstarávaní, poškodzovanie finančných záujmov Európskej únie či zločin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spáchaný v spolupáchateľstve.

Úrad v roku 2022 rozhodol o 8 žiadostiach o súhlas s pracovnoprávnym úkonom. V 7 prípadoch chcel zamestnávateľ oznamovateľa prepustiť, v jednom prípade mu chcel odobrať služobné vozidlo. V štyroch prípadoch (výpovedí) bol zo strany úradu súhlas udelený, v štyroch prípadoch bola žiadosť zamietnutá.

→ *Pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu (§ 12)*

Ak sa oznamovateľ, ktorý nemá tzv. status chráneného oznamovateľa, domnieva, že v súvislosti s oznámením voči nemu zamestnávateľ vykonal pracovnoprávny úkon, s ktorým nesúhlasí, môže do 15 dní úrad požiadať o pozastavenie účinnosti tohto úkonu. Ak zamestnávateľ nepreukáže, že úkon nesúvisí s oznámením, ÚOO ho pozastaví na 30 dní.

To dáva čas oznamovateľovi, aby sa mohol obrátiť na súd s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia. Ak súd takéto neodkladné opatrenie vydá, až do právoplatného rozhodnutia o platnosti/neplatnosti výpovede ostáva pracovný pomer oznamovateľa zachovaný a celý čas poberá mzdu.

V roku 2022 úrad dostal 2 žiadosti o pozastavenie účinnosti pracovnoprávneho úkonu. V jednom prípade išlo o výpoveď, v druhom o organizačnú zmenu. Obom žiadostiam ÚOO nevyhovel.

Anonymizované prípady oznamovateľov, v ktorých úrad asistoval v roku 2022

→ Prípád 1 – ochrana pred výpoveďou

Zamestnankyňa štátneho podniku, vedúca pracovníčka na odbore kontroly, našla závažné pochybenia pri verejnom obstarávaní. Prokurátor jej udelil status chráneného oznamovateľa.

Následne zamestnávateľ vykonal organizačnú zmenu, ktorá viedla k zrušeniu pracovného miesta oznamovateľky. Zároveň však v podniku vznikla nová, obdobná pracovná pozícia, ktorú zamestnávateľ ponúkol inému zamestnancovi.

Ponuku dostali obaja prostredníctvom e-mailu, pričom jediným kritériom na získanie pozície bola rýchlosť odpovede zo strany záujemcu. Keďže oznamovateľka reagovala ako druhá v poradí, mala prísť definitívne o prácu.

Úrad nevyhovel žiadosti zamestnávateľa o jej výpoveď, keďže zamestnávateľ nepreukázal, že rozhodnutie o organizačnej zmene a následná ponuka pracovnej pozície nemala súvis s oznámením. Oznamovateľka je tak naďalej zamestnankyňou podniku a poberá mzdu.



→ Prípád 2 – ochrana pred preradením na inú pozíciu

Zamestnankyňa zariadenia sociálnych služieb interne upozornila na zlé zaobchádzanie s klientmi sociálneho zariadenia zo strany jej kolegyne. Úrad kontaktovala s tým, že jej pre to hrozil postih zo strany zamestnávateľa, konkrétne preradenie na inú pracovnú pozíciu.

ÚOO obratom zaslal zamestnávateľovi výzvu, aby sa zdržal takého konania, ktoré by mohlo predstavovať odvetné opatrenie za podanie vnútorného oznámenia, vrátane preradenia oznamovateľky na inú pracovnú pozíciu. V čase písania tejto výročnej správy bola oznamovateľka naďalej zamestnaná na svojom pôvodnom mieste.

→ Prípád 3 – ochrana pred odhalením identity

Zamestnanec ministerstva sa obrátil na úrad s podozreniami o porušení pravidiel pri verejnom obstarávaní IT systému. Po preskúmaní podkladov od oznamovateľa ÚOO zistil, že ministerstvo skutočne pochybilo a pri tendri bol použitý nezákonný postup. Vo vlastnom mene preto podal podnet na Úrad pre verejné obstarávanie, ktoré v súčasnosti skúma podozrenia. Identita oznamovateľa pritom zostáva utajená.

Úrad dohliada na ochranu oznamovateľov aj ďalšími spôsobmi:

- kontroluje dodržiavanie ustanovení o prijímaní a preverovaní oznámení,
- kontroluje, či zamestnávateľ po podaní oznámenia nepodniká voči oznamovateľovi odvetné opatrenia, alebo či ho nezastrašuje,
- poskytuje poradenstvo a konzultácie v súvislosti s oznamovaním.

## PORADENSTVO

Oznamovanie protispoločenskej činnosti predstavuje komplexnú problematiku, v ktorej často nie je jednoduché sa zorientovať. Preto úrad zriadil bezplatnú infolinku (0800 221 213), ktorá je dostupná z celého Slovenska každý pondelok (13:00-16:00), utorok (9:00-12:00), stredu (13:00-16:00) a štvrtok (9:00-12:00).

Primárnym účelom infolinky je poradenstvo v oblasti oznamovania. Hovory sú zaznamenávané a archivované. Na podávanie oznámení slúži online formulár na webovej stránke úradu.

V priebehu roka 2022 sa na úrad obrátilo 377 ľudí, z toho volaní na infolinku bolo 157. Najviac telefonických dopytov po poradenstve úrad zaznamenal v mesiacoch september a október, kedy prebiehala celoslovenská informačná kampaň ÚOO.

Najčastejšie sa na úrad obracali občania, ktorí hľadajú pomoc s rôznym typom problémov, a tzv. zodpovedné osoby, ktoré vykonávajú úlohy zamestnávateľa vyplývajúce zo zákona č. 54/2019 Z. z..

Najčastejšími témami, ktoré sa týkali kompetencií úradu, boli napríklad:

- právne poradenstvo ohľadom legislatívy (novelizácia zákona, výklad zákona, postavenie a kompetencie zodpovednej osoby)
- právna pomoc potencionálnym oznamovateľom súvisiaca s podaním oznámenia
- poradenstvo v oblasti ochrany oznamovateľov podľa § 7 a 12 zákona č. 54/2019 Z. z.
- nedostatočné prešetrenie oznámení v rámci vnútorného systému oznamovania v inštitúciách

- absencia vnútorného systému oznamovania, alebo aplikačné problémy spojené s jeho zavedením
- konkrétne otázky na postup v prípade prešetrovania podnetov (konflikt záujmov zodpovednej osoby, anonymné podnety a podobne)

Aj tento rok infolinku často využívali ľudia tiež na konzultácie tém, ktoré nespádajú do kompetencie úradu. Išlo najmä o individuálne pracovnoprávne spory, ktoré nemali presah na verejný záujem a spadajú najčastejšie do kompetencie inšpektorátov práce (nevypĺacanie mzdy, nadčasov a pod.).

Na úrad sa tiež obracali ľudia, aj keď v menšej miere ako v prvých mesiacoch fungovania ÚOO, s občianskoprávnymi spormi (susedské spory), obchodnými spormi (spory obchodných partnerov) či s verejnoprávnymi spormi (nespokojnosť s fungovaním verejných inštitúcií). V takých prípadoch, kedy úrad nemôže zasiahnuť, je snahou nasmerovať volajúcu osobu na inštitúciu či iné subjekty, ktoré sú na to príslušné alebo by mohli byť nápomocné.

## PSYCHOSOCIÁLNA PODPORA

Úrad identifikoval aj ďalšie potreby u chránených oznamovateľov. Podanie oznámenia o porušovaní zákona je výrazne zaťažujúca a krízová situácia, ktorá ovplyvňuje nielen pracovný život oznamovateľa, ale má dopady aj na jeho zdravie, psychiku a rodinné vzťahy. Navyše, oznamovatelia, ktorí nechcú pokračovať v zamestnaní, kde sa páchala nezákonná činnosť, tiež majú obavy o to, či si nájdu novú prácu.

Preto sa úrad rozhodol spustiť pilotnú fázu programu psychosociálnej podpory, ktorá môže prebiehať v dvoch formách:

- sprostredkovanie a financovanie stretnutí s odborníkom na kariérne poradenstvo,
- sprostredkovanie a financovanie stretnutí s terapeutom.

Úrad nadviazal externú spoluprácu s odborníkmi v tejto oblasti a v čase písania tejto výročnej správy prebiehalo vyhodnotenie pilotnej fázy.

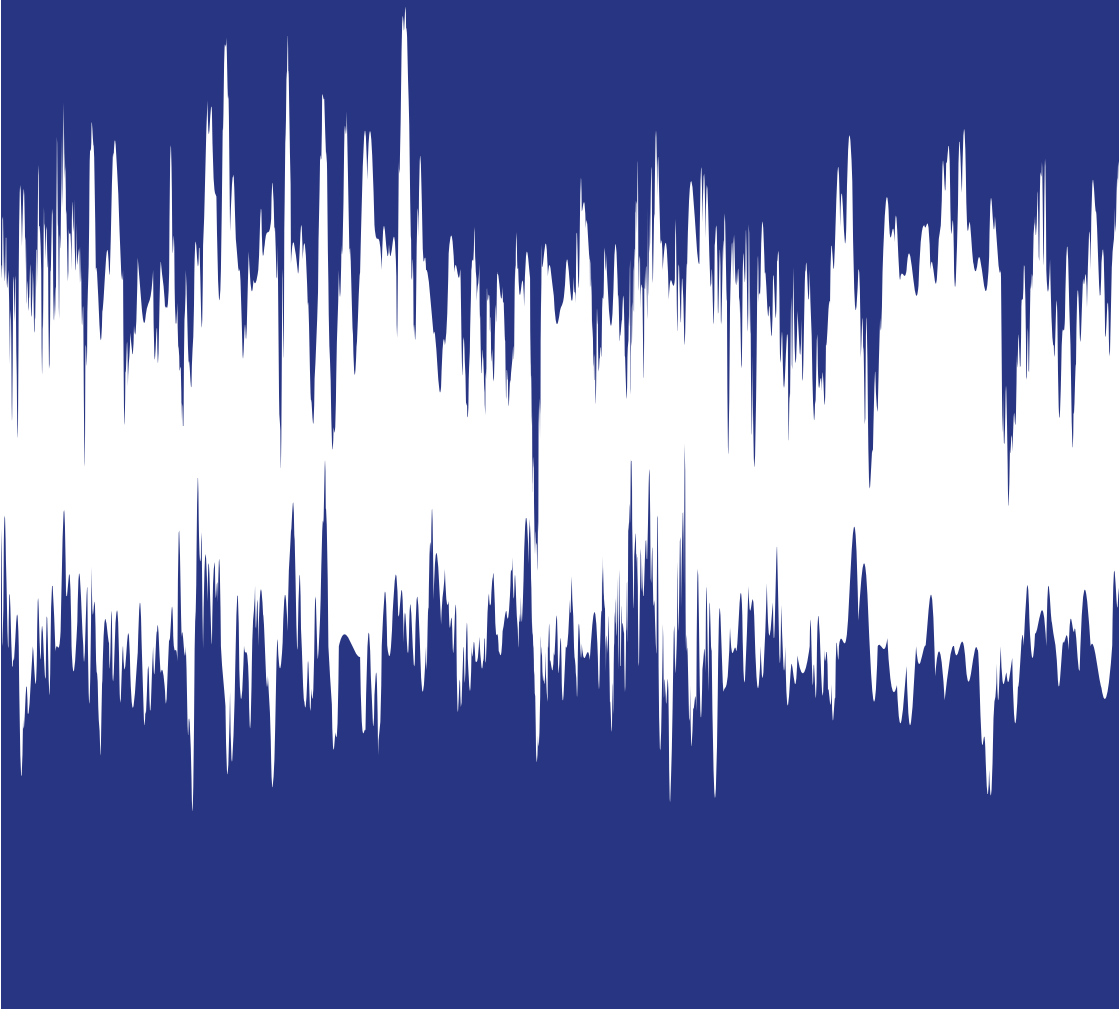
## ODMENY

Zo zákona môže úrad poskytnúť oznamovateľovi odmenu vo výške 50-násobku minimálnej mzdy v prípade, ak podá kvalifikované oznámenie. Legislatíva pritom určuje podmienky, ktoré musia byť splnené. Žiadosť o odmenu možno podať napríklad vtedy, keď bola podaná obžaloba vo veci, ku ktorej odhaleniu a prešetreniu oznamovateľ prispel alebo už bolo právoplatne rozhodnuté o spáchaní správneho deliktu. V ustanovení § 9 ods. 7 zákona č. 54/2019 Z. z. sa tiež uvádza, že odmena je právne nenárokovateľná. V praxi to znamená, že oznamovateľovi nevzniká nárok na odmenu automaticky a úrad mu ju po posúdení všetkých kritérií môže, ale aj nemusí poskytnúť.

V piatom odseku § 9 zákon hovorí o tom, že pri rozhodovaní o žiadosti o poskytnutie odmeny sa má „zohľadniť miera zásluh oznamovateľa na objasnení závažnej protispoločenskej činnosti, zistení jej páchatel'a, ušlý zárobok oznamovateľa a rozsah uchráneného alebo vráteného majetku, ak ho možno vyčíslit'“.

V roku 2022 nebola úradu doručená žiadna žiadosť o odmenu.

# OZNÁMENIA O PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI



Okrem toho, že úrad chráni oznamovateľov pred negatívnym pracovnoprávnym úkonom, môžu sa na neho obrátiť aj priamo so svojimi podozreniami na porušenie zákona, ktoré ohrozuje verejný záujem. Pre tento účel môžu využiť formulár na webe ÚOO, prostredníctvom ktorého urobia oznámenie o protispoločenskej činnosti.

Zároveň je potrebné pripomenúť, že v prípade oznamovania trestnej činnosti sa oznamovatelia, ktorí chcú byť chránení, môžu obrátiť priamo na prokuratúru a v prípade podozrenia na správny delikt na správne orgány.

Pri oznamovaní nekalej praktiky priamo na Úrade na ochranu oznamovateľov majú oznamovatelia výhodu konzultácií a právneho poradenstva od prvého kontaktu a, ak je to potrebné, aj asistencie pri podaní oznámenia a získaní ochrany pred prípadnými postihmi zo strany zamestnávateľa.

V priebehu januára až decembra 2022 využili oznamovatelia úrad ako externý kanál na podanie oznámenia o nezákonnej činnosti v 39 prípadoch. Z toho 28 oznamovateľov spĺňalo podmienky oznamovateľa definované v zákone č. 54/2019 Z. z..

Ak má oznamovateľ obavu zo zverejnenia svojej identity, úrad zachová jeho anonymitu s cieľom chrániť ho pred prípadnými negatívnymi dopadmi. ÚOO je možné adresovať aj anonymné podanie, takýto oznamovateľ by však mal byť pripravený s úradom priebežne komunikovať.

V roku 2022 úrad eviduje 16 anonymných oznamovateľov. V 13 prípadoch podali anonymné oznámenie, v troch prípadoch sa anonymní oznamovatelia radili k podaniu oznámenia. ÚOO tiež eviduje jeden prípad, kedy úrad pozná totožnosť oznamovateľa, no pre ostatné orgány či zamestnávateľa si prial zostať utajený.

Z 13 prijatých anonymných oznámení sa úrad zaoberal 11. V jednom prípade nebolo možné posúdiť, či oznámenie podal zamestnanec, keďže s úradom ďalej nekomunikoval. V jednom prípade nešlo o oznámenie podľa zákona o ochrane oznamovateľov.

Podiel oznamovateľov podľa pohlavia a sektora, kde pracujú (štátny vs. súkromný), bol zhruba vyrovnaný.

Oznámenia, ktoré dostal úrad, sa týkali:

- ochrany zdravia a bezpečnosti pracovníkov a pracovných podmienok
- verejného obstarávania
- daňových podvodov a únikov
- ochrany životného prostredia
- ochrany verejného zdravia
- finančných prostriedkov EÚ
- zneužitie účasti na hospodárskej súťaži na Slovensku
- zneužitie účasti na hospodárskej súťaži v EÚ a štátnej pomoci
- ochrana súkromia a osobných údajov
- bezpečnosť dopravy
- iné

Vo svojom mene úrad v priebehu roka 2022 podal dve oznámenia na správne orgány – Úrad pre verejné obstarávanie a Slovenskú inšpekciu životného prostredia. Okrem toho aj štyri trestné oznámenia na Úrad špeciálnej prokuratúry, Krajskú prokuratúru Žilina a Európsku prokuratúru, pričom v jednom prípade bolo v danom roku začaté trestné stíhanie. Vo väčšine prípadov sa podania týkali nezákonného verejného obstarávania, prijímania úplatku či zneužitia právomoci verejného činiteľa.

Anonymizované prípady, v ktorých podalo oznámenie ÚOO

### Prípád 1 – trestné oznámenie orgánom činným v trestnom konaní

Skupina oznamovateľov sa obrátila na úrad s informáciami o podozrivom korupčnom správaní vedúceho zamestnanca štátnej inštitúcie. Podľa nich mal brať úplatky za vykonávanie fiktívnych kontrol na činnosti, ktoré vyžadujú certifikát štátnej správy. Zároveň mal tento zamestnanec užívať motorové vozidlo, ktoré vlastnila práve táto kontrolovaná firma.

Úrad na základe doručeného podnetu podal trestné oznámenie a prípad prešetruje Národná kriminálna agentúra. V čase písania tejto výročnej správy boli vznesené obvinenia voči viacerým osobám za prijímanie úplatku ako aj podplácanie.

### Prípád 2 – podnet Úradu pre verejné obstarávanie

Oznamovateľ sa obrátil na úrad s informáciami o podozrivých obstarávaníach obce na wifi. S víťazom podlimitnej zákazky podpísala zmluvu, no nikdy ju nezverejnila tak, ako ukladá zákon. Hlavný kontrolór upozornil obec, že zmluva je neplatná, a preto sa verejné obstarávanie zopakovalo. Existovalo podozrenie, že obstarávanie bolo len formálne, pretože obstarávané práce boli vykonané vopred a niektoré práce boli obci vyúčtované dvakrát. ÚOO po dôkladnom preskúmaní podkladov od oznamovateľa a dokumentov z verejne dostupných zdrojov podal vo svojom mene trestné oznámenie. Prípád bol ku koncu roka 2022 v štádiu preverovania.



Úrad okrem toho postupuje oznámenia oprávneným orgánom. V roku 2022 išlo o 22 prípadov z 220. Z nich bolo 10 prípadov takých, kde ÚOO síce identifikoval nekalé praktiky, no dotýkali sa individuálnych pracovnoprávných sporov bez presahu na verejný záujem.

Najčastejšie úrad postupuje podnety na inšpektoráty práce. Ide najmä o prípady, kedy zamestnanec napríklad upozorní, že v jeho individuálnom prípade zamestnávateľ postupoval v rozpore so Zákonníkom práce, bezpečnostnými predpismi alebo pracovnou zmluvou. Predtým, ako úrad takýto podnet postúpi, upovedomí o tom zamestnanca. Za rok 2022 ÚOO eviduje deväť prípadov, ktoré odoslal príslušným inšpektorátom práce.

Na orgány činné v trestnom konaní (OČTK) úrad postupuje podnet, resp. podáva trestné oznámenia namiesto oznamovateľa, v prípadoch, pri ktorých je podozrenie zo spáchania trestného činu. Rovnako aj tu najskôr o tom úrad upovedomí oznamovateľa. V roku 2022 tak úrad urobil dvakrát. Zamestnávateľom postupuje úrad oznámenia, ktoré môžu byť prešetrené v rámci ich vnútorných systémov preverovania. Vždy je to však vopred s oznamovateľmi odkonzultované, aby neboli vystavení hrozbe odvetných opatrení. V priebehu roka 2022 úrad postúpil oznámenie na interné preverenie deväťkrát.

V prípade, keď sa na úrad obráti oznamovateľ, ktorý chce upozorniť na nezákonnú činnosť zamestnancov obcí alebo vyšších územných celkov, kontaktuje ho právnik úradu, aby zistil, či podával alebo chce podať podnet cez vnútorný oznamovací systém danej obce či kraja. Deje sa tak vtedy, keď úrad vzhľadom na druh porušenia zhodnotí, že na ustálenie skutkového stavu môže byť najefektívnejší vnútorný systém preverovania oznámení. Ak nemá dôvody, pre ktoré nechce využiť interné oznamovacie mechanizmy, úrad postúpi jeho oznámenie hlavnému kontrolórovi, ktorý je podľa zákona osobou zodpovednou za preverenie takýchto oznámení v obci či kraji. Úrad hlavným kontrolórom postupuje aj podnety, ktoré nepodal oznamovateľ podľa zákona č. 54/2019 Z. z., ale bežný občan. V roku 2022 postúpil ÚOO hlavným kontrolórom dva prípady.

# **VNÚTORNÉ SYSTEMY OZNAMOVANIA**



Zákon o ochrane oznamovateľov určuje, že zamestnávateľ v súkromnej sfére, ktorý má 50 a viac zamestnancov a zamestnávateľ vo verejnej sfére s viac ako piatimi zamestnancami, musí zabezpečiť vnútorný systém prijímania, evidencie a preverovania oznamovaní.

Interné systémy oznamovania sú podľa viacerých štúdií a prieskumov efektívnym nástrojom boja proti podvodom v súkromnom, ale aj verejnom sektore<sup>1</sup>. Prispievajú k prevencii, efektívnemu riešeniu prípadov korupcie či nekalých praktík, úspore času a eliminácii finančných strát<sup>2</sup>.

Tam, kde sú interné systémy oznamovania nastavené dobre, deklarujú oznamovatelia často väčšiu ochotu oznamovať podozrenia z nezákonných činností<sup>3</sup>. Ak však internému systému oznamovania nedôverujú, alebo nie je nastavený dobre, stále sú pre nich dostupné aj externé kanály oznamovania (Úrad na ochranu oznamovateľov, správne orgány, prokuratúra).

Dobre nastavené oznamovacie systémy môžu okrem iného pomôcť:

- identifikovať rizikové oblasti a procesy,
- usporiť zdroje firmy či spoločnosti,
- pozitívne ovplyvniť celé vnútorné prostredie organizácie a nastaviť ho ako transparentné a protikorupčné,
- ochrániť inštitúcie pred poškodením reputácie.

---

1 Association of Certified Fraud Examiners Report: Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse, 2020

2 Stubben, Welch: Evidence on the Use and Efficacy of Internal Whistleblowing Systems, 2020

3 Prieskum agentúry Focus pre Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti realizovaný na vzorke 1 017 respondentov, január 2022

## Mapovanie verejného sektora

Z dotazníkového prieskumu ako sa v praxi naplňuje zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti v štátnej správe, ktorý úrad realizoval v závere roka 2021 a vyhodnocoval v roku 2022, vyplýva, že v praxi:

1. Interné systémy oznamovania má nastavených 87 percent inštitúcií, ktoré odpovedali na dotazník. Z ďalších zozbieraných dát je však zrejmé, že táto povinnosť je splnená len formálne a v praxi sa vnútorné oznamovacie mechanizmy využívajú minimálne alebo vôbec.
2. Až 91 percent organizácií v rokoch 2019 až 2021 nezaevidovalo žiadne oznámenie o protispoločenskej činnosti. Ročne nejaké oznámenie eviduje iba 5-6 percent organizácií.
3. V inštitúciách sa pasívne informuje o tom, kto je zodpovedná osoba (len uvedenie na intranete/webe).
4. Približne polovici organizácií v smerniciach o podávaní a preverovaní oznámení chýbali informácie o možnostiach ochrany oznamovateľa aj existencii Úradu na ochranu oznamovateľov. Táto informácia by pritom na tomto mieste mohla potenciálnemu oznamovateľovi veľmi pomôcť a štátnym inštitúciám povinnosť informovať zamestnancov o možnostiach ochrany vyplýva aj priamo zo Smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2019/1937 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie.

Okrem toho v smerniciach absentovalo:

- priame uvedenie možnosti anonymného podania oznámenia,
- priame definovanie oddelenosti evidencie oznámení a prístupu len zodpovednej osoby,

- podrobné definovanie kompetencií zodpovednej osoby,
  - povinnosť informovať zamestnancov o existencii smernice.
5. Formalizmus interných systémov oznamovania vychádza aj z nedostatočného personálneho zabezpečenia tejto agendy. Úloha zodpovednej osoby je v štátnych inštitúciách totiž často na pleciach iba jedného zamestnanca. Okrem toho má tento zamestnanec povinnosti vyplývajúce z pozície zodpovednej osoby často ako pridanú agendu k bežnej práci, a tak dostávajú z objektívnych príčin nižšiu prioritu. Navyše, zodpovedné osoby za roky 2019 - 2021 neabsolvovali žiadne školenia v téme whistleblowingu.

Výsledky mapovania úrad spracoval aj do informatívnej správy pre vládu SR. Okrem toho predsedníčka ÚOO v máji 2022 na rokovaní vlády apelovala na ministrov, aby sa osobne postavili za vnútorné oznamovacie systémy vo svojich rezortoch a posilnili postavenie zodpovedných osôb, ktoré podnety interne prešetrujú.

Zdôraznila pri tom úlohu lídrov, od ktorých vo veľkej miere záleží, či sú zamestnanci ochotní upozorniť na porušovanie zákonov v inštitúcii. Odporučila im, aby pracovníkom otvorene komunikovali, že nebudú tolerovať nekalé praktiky na pracovisku a povzbudili ich, aby na také prípady upozorňovali. Zamestnanci by mali vedieť, že sa následne nemusia zo strany manažmentu obávať odvetných opatrení, ale naopak, že ich zodpovedný a odvážny prístup ocení.

Po rokovaní vlády nasledovali aj individuálne stretnutia s niektorými ministrami. Detailnejšie dáta za konkrétne rezorty a odporúčania úradu predsedníčka komunikovala ministerke spravodlivosti Márii Kolíkovéj, ministromi životného prostredia Jánovi Budajovi, ministerke kultúry Natálii Milanovej a ministromi vnútra Romanovi Mikulcovi.

## Mapovanie súkromného sektora

V priebehu júna až júla 2022 agentúra Median SK pre úrad realizovala telefonický prieskum medzi 301 firmami, ako sa dodržiava zákon č. 54/2019 Z. z. v súkromnom sektore. Hlavným cieľom bolo zistiť, či zamestnávateľia vedia o existencii zákona, majú nastavené vnútorné systémy oznamovania protispoločenskej činnosti a ak áno, či spĺňajú hlavné náležitosti a sú zamestnancami využívané. Tiež to, ako vnímajú zamestnávateľia povinnosť mať takéto interné systémy oznamovania nezákonných činností.

Z prieskumu vyplýva:

Takmer polovica firiem s počtom zamestnancov 50 a viac nemá zavedené interné systémy oznamovania. Ide najmä o menšie a stredné podniky. Existenciu vnútorných oznamovacích mechanizmov deklarujú vo väčšej miere veľké spoločnosti a spoločnosti, ktoré sú zapísané v Registri partnerov verejného sektora.

V roku 2021 zaznamenalo akékoľvek oznámenie o nezákonnej činnosti len 4 percentá podnikov, pričom dokopy dostali 18 oznámení.

Podniky majú v tretine prípadov len jeden spôsob oznamovania (e-mail alebo formulár). Viac ako štyri kanály, ako je bežné v ústrednej štátnej správe, má len štvrtina podnikov.

Aj v súkromnom sektore dominuje zadelenie agendy zodpovednej osoby len jednému zamestnancovi.

Chýba transparentnosť a overovanie si dôvery v interný oznamovací systém medzi zamestnancami.

Viac ako 3/4 podnikov vníma interné systémy oznamovania ako užitočný nástroj. Avšak, ďalšia tretina firiem sa prikláňa k názoru, že je to pre nich aj administratívna záťaž.

# MANUÁLY PRE VEREJNÝ A SÚKROMNÝ SEKTOR

Napriek tomu, že povinnosť zaviesť interné oznamovacie systémy slovenská legislatíva zaviedla už od júna 2015, na základe mapovania dodržiavania zákona úrad hneď po svojom vzniku vnímal u zamestnávateľov potrebu jasných a pochopiteľných pokynov, ako nastaviť vnútorné oznamovacie systémy. Vypracoval preto manuály pre verejný aj súkromný sektor, ktoré by im mali pomôcť porozumieť, na čo interné oznamovacie systémy sú, prečo sú užitočné a ako ich nastaviť funkčne.

Obsahujú odpovede na základné otázky a praktické návody na zavedenie systému v inštitúciách, ktoré ho zo zákona musia mať, v nasledovných oblastiach:

- Prečo je dôležitý vnútorný systém preverovania oznámení o nekalých praktikách
- Ako nastaviť vnútorný systém podávania a preverovania oznámení
- Personálne a technické zabezpečenie
- Kanály na oznámenie nekalých praktík
- Preverovanie podnetov
- Nastavenie opatrení a kontrola ich vykonávania
- Prevencia šetrí peniaze
- Vzdelávanie zamestnancov
- Interné predpisy
- Ako zvyšovať dôveru vo vnútorný systém oznamovania nekalých praktík
- Prípad inšpirovaný praxou
- Zákonné povinnosti

Manuál pre verejný sektor úrad konzultoval so zodpovednými osobami a protikorupčnými koordinátormi ministerstiev či s mimovládnu organizáciou Transparency International Slovensko, ktorá sa dlhodoobo venuje aj téme whistleblowingu.

Následne bol zverejnený na webe úradu a tiež prostredníctvom newslettera distribuovaný zodpovedným osobám verejných a štátnych inštitúcií. ÚOO ho predstavil aj verejnosti spolu so závermi z mapovania vo verejnom sektore na tlačovej konferencii v marci 2022.

V procese tvorby manuálu pre súkromný sektor úrad konzultoval s odborníkmi z obchodných spoločností, najmä v pozíciách, ktoré majú na starosti dohľad nad dodržiavaním právnych a iných regulácií (tzv. compliance officerov), ktorí majú s touto agendou dlhoročné skúsenosti.

## METODICKÉ USMERNENIA

Úrad sa pomerne často stretával s otázkami od zodpovedných osôb, čo je a čo nie je považované za oznámenie o protispoločenskej činnosti, ako ich preverovať či evidovať. V roku 2022 preto Právny odbor ÚOO vypracoval k týmto témam metodické usmernenia.

Na to, aby zodpovedná osoba mohla plnohodnotne vykonávať svoju funkciu a plniť si svoje povinnosti, je nevyhnutné, aby vedela správne kvalifikovať oznámenie. Dôležité je to tiež pre efektívne poskytovanie ochrany práve osobám, ktoré urobili takéto oznámenie a ktorým za to môžu hroziť neoprávnené postihy. Ako prvé preto v auguste 2022 úrad vydal usmernenie k pojmu oznámenie o protispoločenskej činnosti.

Účelom metodického usmernenia k evidencii oznámení, ktoré bolo vydané v októbri 2022, je zjednotiť postup zodpovedných osôb. V súvislosti s ich povinnosťou registrovať v registratúrnych systémoch inštitúcie všetky došlé písomnosti, vrátane identifikačných údajov



odosielateľa, sa venuje tiež otázke, do akej miery je potrebné registrovať v prijatých záznamoch aj identifikačné údaje oznamovateľov.

V usmernení k preverovaniu oznámení z decembra 2022 sú predstavené základné piliere a zásady vedenia tohto procesu. Ich dodržiavanie je dôležité práve z dôvodu zvyšovania dôveryhodnosti vo vnútorný systém oznámení zamestnávateľa, keďže dôvera je kľúčová pre zabezpečenie efektívneho oznamovania a preverovania nezákonných činností.

Toto metodické usmernenie má tiež priniesť praktický pohľad na možnosti taktického preverenia oznámení tak, aby boli dostatočne a zákonne preverené. Špeciálne sa zameriava aj na preverenie konfliktu záujmov, ktorý sa z praxe ukazuje ako častý problém a môže sa vyskytnúť aj vo vzťahu k zodpovedným osobám a iným členom zložky zodpovednej osoby, ktorí sa zúčastňujú na samotnom internom preverení oznámení.

## ASISTENCIE PRI NASTAVENÍ VNÚTORNÝCH SYSTÉMOV

Okrem vypracovania manuálu a metodických usmernení úrad reaguje aj na požiadavky na individuálne konzultácie pri nastavovaní alebo zefektívňovaní interných systémoch oznamovania. Realizuje tiež rozsiahlejšie posúdenia či asistencie.

**Pri posudzovaní vnútorných systémov preverovania oznámení úrad v organizácii skúma:**

- interné procesy a predpisy o prijímaní a preverovaní oznámení o protispoločenskej činnosti,
- spôsob preverenia a vybavenia do toho času prijatých oznámení,

- dôveru zamestnancov vo vnútorný oznamovací systém prostredníctvom anonymného dotazníka,
- postoj štatutára a zodpovednej osoby organizácie k danej agende s cieľom zistiť, či v nej vidia zmysel a čo robia pre edukáciu zamestnancov v tejto téme.

### **Pri asistencii s cieľom zefektívniť vnútorný systém preverovania oznámení úrad v organizácii skúma:**

- interné procesy a predpisy o prijímaní a preverovaní oznámení o protispoločenskej činnosti,
- dôveru zamestnancov vo vnútorný oznamovací systém prostredníctvom anonymného dotazníka,
- postoj zodpovednej osoby organizácie k danej agende a doterajšie skúsenosti organizácie s oznámeniami a oznamovateľmi.

Výsledkom posúdenia či asistencie sú návrhy na zmenu či úpravu vnútorného oznamovacieho systému organizácie. Cieľom úradu je pomôcť zamestnávateľom nastaviť si čo najefektívnejšie mechanizmy, preto sa pri tom neobmedzuje len na striktné požiadavky definované zákonom č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov, ale poskytuje aj ďalšie odporúčania.

V roku 2023 ÚOO vykonal jedno posúdenie v štátnej organizácii – Úrade vlády SR a dve asistencie na Ministerstve spravodlivosti SR a v Pôdohospodárskej platobnej agentúre. Okrem toho úrad k nastaveniu interného oznamovacieho systému či prevereniu oznámení poskytoval individuálne konzultácie aj ďalším ministerstvám, samosprávnemu kraju či hlavným kontrolórom v obciach a mestách.

# AKČNÝ PLÁN INICIATÍVY PRE OTVORENÉ VLÁDNUTIE V SR NA ROKY 2022 - 2024

Úrad sa zaviazal pomáhať štátnym organizáciám v oblasti zefektívňovania vnútorných systémov oznamovania aj formálne. V rámci Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2022-2024, ktorý schválila vláda v lete 2022, si ÚOO dal záväzok: Zlepšiť vnútorné systémy oznamovania protispoločenských činností a ochrany oznamovateľov ústredných orgánov štátnej správy.

## **Úlohy smerujúce k naplneniu záväzku pre Úrad na ochranu oznamovateľov:**

- Organizovať školenia zamestnancov štátnej správy, zodpovedných osôb a protikorupčných koordinátorov o ochrane oznamovateľov, interných systémoch oznamovania protispoločenskej činnosti a kompetenciách ÚOO.
- V spolupráci s občianskou spoločnosťou monitorovať implementáciu manuálu a metodického usmernenia o nastavení vnútorného systému oznamovania protispoločenskej činnosti v prostredí ústredných orgánov štátnej správy.

## **Úlohy smerujúce k naplneniu záväzku pre ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy:**

- Zabezpečiť každoročný report Úradu na ochranu oznamovateľov o počte a predmete prijatých oznámení, počte a predmete preverených oznámení a výsledku preverenia vždy k 1. marcu za predchádzajúci kalendárny rok.
- Zabezpečiť účasť zodpovedných osôb na školeniach či pracovných stretnutiach organizovaných úradom.
- Každoročne vykonať školenie zamestnancov zodpovednou osobou v oblasti oznamovania protispoločenskej činnosti.

Závazok vďaka informáciám od inštitúcií verejnej moci mapuje, ako sa v praxi naplňa zákon č. 54/2019 Z. z.. Zároveň prispieva k lepšej a efektívnejšej ochrane oznamovateľov a pravidelným vzdelávaním zodpovedných osôb zvyšuje povedomie zamestnávateľov o povinnostiach vyplývajúcich z predmetného zákona. Tiež zvyšuje povedomie o princípoch otvoreného vládnutia v štátnej správe.

## KONTROLA

V prípade dodržania etických a praktických zásad sa interný systém oznamovania stáva mimoriadne dôležitým nástrojom boja proti korupcii a nekalým praktikám. Práve preto je kontrola vnútorných systémov preverovania oznámení jedným zo základných pilierov zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

ÚOO má zo zákona povinnosť kontrolovať okrem iného aj dodržiavanie ustanovení o vnútornom systéme preverovania oznámení. Rovnako tak o poskytnutí a výkone ochrany, či správaní zamestnávateľa voči oznamovateľovi v čase po podaní oznámenia.

Úrad je oprávnený upozorňovať zamestnávateľov na nedostatočné alebo nesprávne vybavenie oznámenia a žiadať nápravu alebo upozorniť, že úkon, ktorý plánuje voči oznamovateľovi vykonať, môže byť v rozpore so zákonom, či odporučiť opatrenia na zabezpečenie súladu so zákonom.

Pri porušení zákona o ochrane oznamovateľov, konkrétne ustanovení týkajúcich sa vnútorných systémov preverovania oznámení a evidencie oznámení, môže úrad uložiť pokutu do 20 000 eur. Pokutu 2 000 eur môže úrad uložiť zamestnávateľovi za odvetu alebo pracovno-právny úkon bez súhlasu úradu voči oznamovateľovi, alebo ak poruší povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa.

Prvé kroky úradu v oblasti kontroly smerovali najmä k oblasti poradenstva a usmerňovania. V roku 2022 bola vykonaná jedna kontrola v samosprávnom kraji s tým, že kontrolovaný subjekt zaviedol nápravné opatrenia a odporúčania úradu.

# VZDELÁVANIE

# VZDELÁVANIE ZODPOVEDNÝCH OSÔB A ZAMESTNANCOV

Zamestnávateľ je povinný priebežne zabezpečovať udržiavanie odborných predpokladov zodpovednej osoby, ktorá plní úlohy zamestnávateľa vyplývajúce zo zákona. Má jej teda poskytnúť priestor a prostriedky na vzdelávanie v agende oznamovania nekalých praktík a ochrany oznamovateľov.

Praktickú odbornú prípravu a školenia zodpovedných osôb v zmysle zákona o ochrane oznamovateľov realizuje ÚOO. V novembri 2022 zorganizoval prvé osobné školenie pre 40 zodpovedných osôb z ústredných orgánov štátnej správy a ich podriadených organizácií.

Obsahom celodennej vzdelávacej aktivity boli témy:

- ako nastaviť efektívne oznamovacie mechanizmy,
- ako vyhodnocovať, čo je oznámenie o protispoločenskej činnosti,
- ako evidovať oznámenia,
- ako preverovať oznámenia o protispoločenskej činnosti,
- ako komunikovať s oznamovateľmi.

Okrem zamestnancov ÚOO zodpovedné osoby školil aj externí spolupracovníci úradu. S odborníkom zo súkromnej sféry, ktorý sa zaoberá dodržiavaním zákonných regulácií (compliance officer), Ivanom Skalošom si na prípade z praxe vyskúšali, ako takticky preveriť oznámenie. Právnička a psychologička Zuzana Vasičáková Očenášová dala zase pracovníkom štátnej správy návod, ako vhodne komunikovať s whistleblowermi.

Zamestnancov, ktorí vykonávajú agendu zodpovednej osoby v súkromných spoločnostiach, pracovníci úradu školili v apríli 2022 na Business Leaders Forum pod záštitou Nadácie Pontis, v máji na Slovak Complains Days a v októbri na workshope v rámci konferencie Slovak Compliance Circle. Dokopy išlo o 165 osôb.

Rovnako ako vzdelávanie zodpovedných osôb je dôležité aj vzdelávanie samotných zamestnancov na pracovisku. Ako totiž ukazujú zahraničné výskumy<sup>4</sup> ale aj prax súkromného sektora, zvyšuje to pravdepodobnosť odhalenia nekalej praktiky.

Okrem vysvetlenia, ako funguje ten-ktorý interný oznamovací systém organizácie, je to tiež príležitosť komunikovať zamestnancom, že oznamovanie protispoločenskej činnosti je v inštitúcii vítané a nemusia sa obávať odvetných opatrení.

Okrem toho v júli 2022 vláda schválila Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2022-2024, pričom uznesením zaviazala zodpovedné osoby ministerstiev, Úradu vlády SR a ostatných ústredných orgánov štátnej správy každoročne školíť zamestnancov v oblasti whistleblowingu. (Pozri podkapitolu 4.4 Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie SR na roky 2022-2024)

Nielen pre nich, ale aj pre zodpovedné osoby v ostatných organizáciách, úrad vytvoril a zverejnil na webe vzorové vzdelávacie materiály, ktoré môžu pri týchto školeniach využiť. Okrem toho sa podieľal na vzdelávaní zamestnancov aj aktívne. V priebehu roka 2022 osobne alebo online formou vyškolil dokopy 1 137 pracovníkov štátnej aj súkromnej sféry.

---

4 Association of Certified Fraud Examiners, 2020 Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse, n=2504 certifikovaných vyšetrovateľov podvodov (CFE), zber júl - september 2019



## VZDELÁVANIE NA ŠKOLÁCH

V rámci aktivít na Odbore prevencie a komunikácie úrad realizoval aj prednášky na vysokých a stredných školách, v rámci ktorých priblížil tému whistleblowingu dokopy 364 študentom. V oboch prípadoch reagoval na dopyt samotných škôl.

V priebehu roka 2022 sa uskutočnili prednášky na štyroch univerzitách - Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Národohospodárska fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne a na jednej vysokej škole - Paneurópska vysoká škola v Bratislave.

Prednášky boli orientované najmä na zákon č. 54/2019 Z. z., ale tiež zmenu postojov a hodnôt v oblasti boja s korupciou, podvodmi a inými nekalými praktikami či vnímania oznamovateľov.

Prednášky pre stredoškolákov sa uskutočnili na Súkromnej strednej odbornej škole Bukovecká v Košiciach. Zamerané boli na otázky akademickej čestnosti, plagiátorstva, hodnôt a akceptovania ich rôznorodosti. Pomocou rôznych metód, ako napríklad rolová hra, riadená diskusia či výklad, bolo snahou komunikovať študentom dôležitosť čestného prístupu k štúdiu, k plneniu si iných akademických povinností či k pracovným úlohám, s ktorými sa v budúcnosti stretnú. Predsedníčka úradu zase prednášala na Protikorupčnej akadémii pre aktívnych študentov vysokých škôl z celého Slovenska, ktorú organizovala Nadácia Zastavme korupciu v Bratislave.

Zmena paradigmy v oblasti boja proti korupcii sa nezaobíde bez proaktívneho prístupu vo vzdelávaní detí a mládeže, a preto má úrad záujem vstúpiť aj do týchto procesov a v rámci svojich možností pomôcť ovplyvniť, ako sa dnes deti a mladí ľudia vzdelávajú v oblasti hodnôt. Ako ďalšia aktivita zameraná na prevenciu protiprávneho konania sa tak v roku 2022 rozbehol projekt s pracovným názvom Hodnotové vzdelávanie.

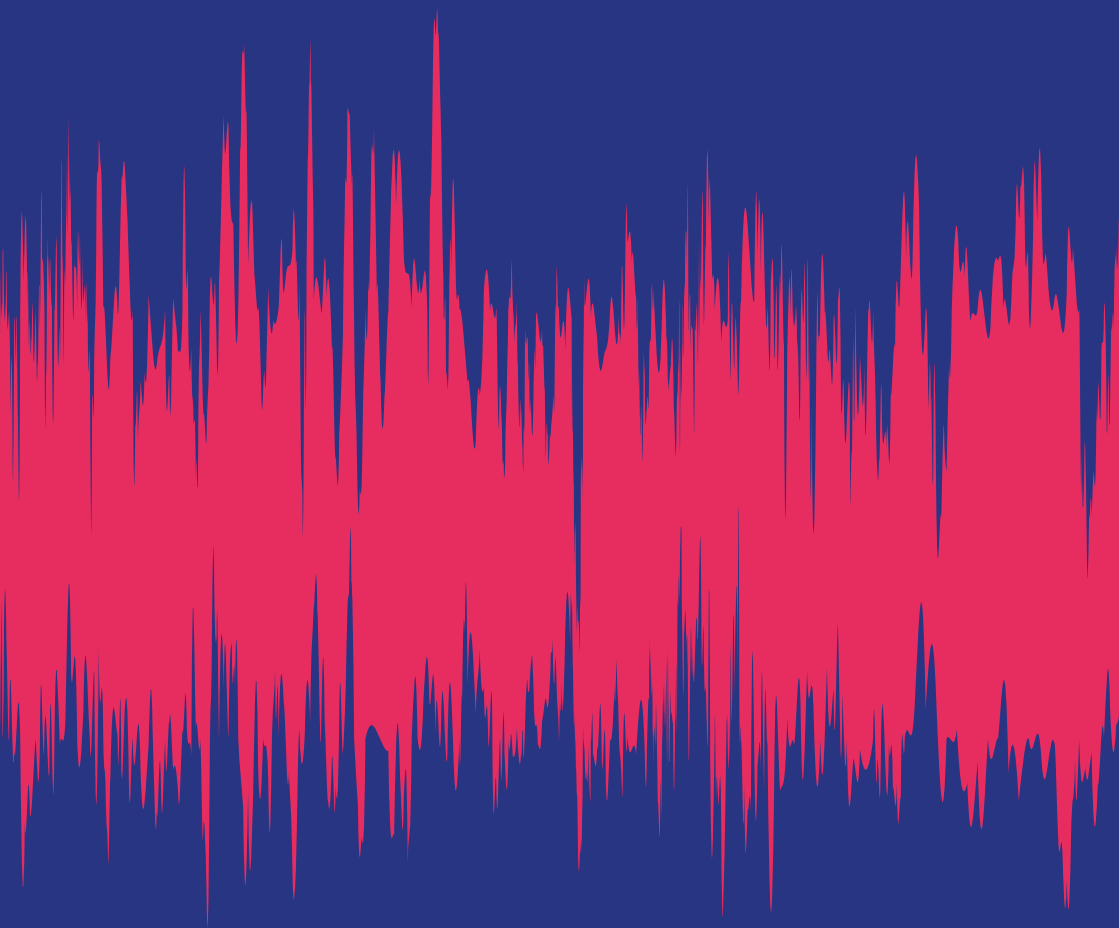
Cieľom je vypracovanie ucelenej osnovy predmetu, metodických materiálov pre učiteľov a sekundárnych zdrojov pre potreby vyučovania predmetu so zameraním na hodnotové vzdelávanie, všetko v súlade s aktuálne platnou legislatívou a štátnym vzdelávacím programom.

Pre zabezpečenie úspešnej realizácie tohto projektu úrad nadviazal spoluprácu s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR), Slovenskou debatnou asociáciou (SDA) a Inštitútom pre aktívne občianstvo (IPAO).

Projekt je rozdelený do viacerých fáz a podaktivít, ktoré zahŕňajú vstupné meranie postojov a hodnôt študentov, analýzu potrebných materiálov, tvorbu odborného obsahu, komunikáciu s vybranými gymnáziami a pilotnú realizáciu (vyučovanie) predmetu na vybraných školách.

V spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže (NIVAM) analytici úradu pripravili otázky a metodológiu pre realizáciu Prieskumu hodnôt a postojov študentov v oblasti akademickej čestnosti a vzťahu k spravodlivosti. NIVAM ho elektronicky rozdistribuoval 31 stredným školám. Prvý raz tak bude preskúmaný stav hodnotového vzdelávania na slovenských školách a v ideálnom prípade sa prieskum podarí opakovať a výsledky porovnávať v čase.

# KOMUNIKÁCIA



V rámci komunikácie úrad pracuje najmä na bazálnych cieľoch, akými sú napríklad poznateľnosť úradu, pochopenie jeho funkcie a kompetencií širokou verejnosťou a význam boja proti korupcii. Pri ich dosahovaní v roku 2022 dominovala najmä komunikačná kampaň financovaná z Plánu obnovy a odolnosti SR. Prispeli však aj spolupráce so strategickými partnermi a rôzne aktivity v rámci online aj offline priestoru.

Komunikačná stratégia roku 2022 sa opierala o dáta z omnibusového prieskumu, ktorý pre úrad realizovala agentúra Focus v januári 2022 na vzorke 1 017 respondentov. Z neho vyplynulo, že povedomie o whistleblowingu ako takom je medzi Slovákami relatívne nízke. Iba 11,6 percent respondentov uviedlo, že sa už stretli s týmto pojmom a z nich potom asi 80 percent vybralo aj správnu definíciu.

Vnímanie whistleblowingu (po tom, ako bola všetkým respondentom ponúknutá jeho definícia) vyšlo celkom priaznivo. Pozitívne by hypotetického oznamovateľa vnímalo 58,1 percenta. Ešte väčšia časť respondentov, takmer 75 percent, si myslí, že oznamovatelia by mali mať ochranu od štátu.

Podporná znalosť Úradu na ochranu oznamovateľov bola u ekonomicke aktívnych obyvateľov len úrovni 12%.

Vyššie 45 percent respondentov by bolo ochotných oznámiť nekalú prax zamestnávateľovi. Ochotu urobiť oznámenie na ÚOO prejavila približne tretina respondentov. Najmenšia ochota bola deklarovaná smerom k prokuratúre, súdom a médiám (cca 20 percent).

# KOMUNIKAČNÁ KAMPAŇ FINANCOVANÁ Z PLÁNU OBNOVY A ODOLNOSTI SR

Počas mesiacov september až november 2022 úrad realizoval celoslovenskú komunikačnú kampaň „Nemlčať je zlato“. Cieľom bolo zasiahnuť ňou ekonomicky aktívnu populáciu.

Vďaka finančným zdrojom z Plánu obnovy a odolnosti SR vysúťažil ÚOO profesionálnych dodávateľov na tvorbu kreatívy kampane, produkciu TV a rádio spotu.

Slogan kampane Nemlčať je zlato bol postavený na známom slovenskom prísloví „mlčať je zlato“. Kampaň zdôrazňovala, že pokiaľ ide o podvody a korupciu, platí pravý opak. Symbolom kampane boli aj mímovia, ktorí sa stali ústrednou témou televízneho spotu. Jeho cieľom bolo motivovať ľudí, aby upozornili na nezákonné činnosti v práci a informovať o existencii nového Úradu na ochranu oznamovateľov.

Do kampane sa zapojil aj legendárny slovenský mím Milan Sládek, ktorý pre ÚOO nahral video a nahovoril rozhlasový spot. Na základe osobnej skúsenosti v nich hovorí, prečo je dôležité nemlčať a ozvať sa, ak sa človek stretne s porušovaním zákonov. V spotoch zároveň vyzýva ľudí, aby sa obrátili na úrad, ak sa ocitnú v takej situácii.

Prostredníctvom mediálnej agentúry vybranej v rámci verejného obstarávania úrad zaplatil mediálny priestor v hodnote 400-tisíc eur. Mediálny mix obsahoval vysielanie kampaňových spotov úradu v komerčnej TV JOJ a štátnej televízii Rozhlas a televízia Slovenska, Rádiu Express a Rádiu Slovensko. Takisto ÚOO investoval do city-lightov a billboardov v krajských mestách. Jedna štvrtina celkového mediálneho rozpočtu bola preinvestovaná v online priestore, a teda do bannerovej reklamy na najčítanejších spravodajských portáloch a do reklamy na sociálnych sieťach Facebook a Youtube.

Kampaň úrad odštartoval 8. septembra 2022 tlačovou konferenciou, kde predstavil štatistiky za prvý rok fungovania a jednu z prvých klientov úradu, oznamovateľku z Košíc. Na tlačovej konferencii sa zúčastnilo 11 novinárov. Kampaň zaznamenala dokopy 186 mediálnych výstupov, ktoré informovali o činnosti úradu.

Pre online propagáciu úradu, hlavne jeho činnosti a kompetencií, bolo vytvorené animované video, ktoré na fiktívnom prípade zamestnanca jednoduchým a zrozumiteľným spôsobom vysvetľuje, ako prakticky môže ÚOO pomôcť zamestnancom, ktorí upozornia na nekalé praktiky na pracovisku.

Úrad tiež nadviazal spoluprácu s viacerými slovenskými osobnosťami, ktoré mu pomohli prostredníctvom svojich účtov na sociálnych sieťach informovať verejnosť o jeho existencii. Napríklad vedec Pavol Čekan, Samuel Kováčik alias Vedátor, Veronika Cifrová Ostrihoňová, Juraj Kemka, Dominika Fričová, Tamara Heribanová a mnohí ďalší. V mikinách úradu so sloganom Nemlčať je zlato natočili video alebo dali príspevok s fotkou, v ktorých sa podelili o svoje osobné príbehy, kedy upozornili na niečo nezákonné či neférové. Cieľom bolo týmto spôsobom k tomu motivovať ďalších.

Na svoju propagáciu si úrad z prostriedkov Plánu obnovy nechal vyrobiť okrem spomínaných mikín aj tričká, tašky a perá so sloganom Nemlčať je zlato. Keďže bol o tieto reklamné veci veľký záujem, úrad uskutočnil na svojich sociálnych sieťach Instagram a Facebook súťaž, v ktorých mohli účastníci niektorú z týchto vecí vyhrať.

Snahou ÚOO bolo v rámci kampane získať aj priamy kontakt s ľuďmi, preto zorganizoval dva koncerty speváčky Jany Kirschner, ktorá zasahuje široké publikum rôznych vekových kategórií. Koncerty sa uskutočnili v Bratislave a Žiline. Vystúpila na nich aj predsedníčka úradu a spomínaná oznamovateľka.

V Košiciach úrad zorganizoval odľahčenú talkshow moderovanú komikom Jánom Gorduličom.

Zhovárал sa s policajným prezidentom Štefanom Hamranom a policajným agentom, generálnym riaditeľom Slovenskej inšpekcie životného prostredia Jánom Jenčom, ktorý pomohol polícii zdokumentovať pokus o jeho podplatenie.

Pre odbornú verejnosť úrad zrealizoval v Bratislave dve odborné diskusie s hosťami z novinárskej, prokurátorskej či neziskovej obce.

Z Plánu obnovy bol financovaný aj nový web úradu [www.oznamovatelja.sk](http://www.oznamovatelja.sk), ktorý slúži nielen ako kanál na oznamovanie nekalých praktík, ale aj na informovanie širokej verejnosti o aktivitách úradu a novinkách v oblasti whistleblowingu. Predovšetkým však prehľadným a zrozumiteľným spôsobom informuje laickú verejnosť o kompetenciách ÚOO. Počas roka 2022 na ňom bolo publikovaných 36 textov venovaných propagácii činnosti úradu a informovaniu o aktualitách úradu.

Primárnym cieľom kampane bolo zvýšiť poznateľnosť úradu v rámci cieľovej skupiny od 23-55 rokov a zvýšiť návštevnosť stránky [www.oznamovatelja.sk](http://www.oznamovatelja.sk). Tieto ciele sa podarilo naplniť.

Podporená poznateľnosť úradu narástla z 12 percent na 23 percent v sledovanej cieľovej skupine. Znamená to, že približne každý piaty ekonomicky aktívny Slovák vo veku od 25 do 54 rokov vedel zo zoznamu vybrať ÚOO ako štátnu inštitúciu, ktorej hlavným poslaním je ochrana oznamovateľov korupcie a podvodov na Slovensku. Priemerná mesačná návštevnosť webu pred kampaňou bola na úrovni 776 návštevníkov. Počas kampane to bolo o 8,6-krát viac, a teda mesačne priemerne 6 700 ľudí navštívilo web [www.oznamovatelja.sk](http://www.oznamovatelja.sk).

Ako sekundárne ukazovatele boli sledované počet volaní na infolinku úradu a počet podaných oznámení počas septembra až novembra. Telefonické konzultácie sa zdvojnásobili a na úrad prišlo trikrát viac oznámení o nezákonnej činnosti ako v iných mesiacoch roka. Treba však podotknúť, že sa zvýšilo aj množstvo nerelevantných podnetov, ktoré nespádali do kompetencie ÚOO.

# KOMUNIKAČNÉ AKTIVITY

## Podcast

V septembri 2022 začal úrad vyrábať podcast Neumlčaní v produkcii denníka SME. Ide o rozhovory s oznamovateľmi, ktorí sa v dávnejšej či blízkej minulosti ozvali, keď v práci odhalili porušovanie zákona.

Cieľom tejto komunikačnej aktivity úradu bolo:

- motivovať zamestnancov, aby ohlasovali nezákonnú činnosť, s ktorou sa stretnú pri výkone svojej práce,
- pomenovať morálne dilemy, s ktorými sa oznamovatelia stretávajú,
- poskytnúť reálny obraz, čo oznamovatelia môžu zažívať po tom, ako upozornia na nekalé praktiky.

V neposlednom rade tiež:

- zmeniť pohľad verejnosti na oznamovateľov ako odvážnych a čestných ľudí a nie „bonzákov“,
- informovať o súčasných možnostiach ochrany oznamovateľov,
- zvýšiť povedomie ľudí o existencii Úradu na ochranu oznamovateľov.

Prvý diel podcastu Neumlčaní vyšiel v septembri 2022 a do konca roka boli publikované ďalšie tri epizódy. Úrad si stanovil frekvenciu vydávania raz mesačne, pričom sa v rámci spolupráce s denníkom SME zaviazal vyprodukovať minimálne osem epizód. Podcast je dostupný na všetkých podcastových platformách a webe denníka.



## Podujatia

V apríli 2022 sa úrad ako partner podieľal na multižánrovom protikorupčnom festivale Pucung Nadácie Zastavme korupciu. Okrem organizácie vlastných diskusií zabezpečil tiež účasť európskej prokurátorky Laury Kövesi. Festivalu sa zúčastnilo viac ako 500 ľudí a peniaze za zakúpené lístky, dokopy 6 713 eur, poslala nadácia na pomoc Ukrajine.

Úrad zorganizoval tri diskusie na festivale:

- **Ako bojovať proti bezpráviu právom?** – za účasti európskej prokurátorky Laury Kövesi, európskej prokurátorky delegovanej za Slovensko Renáty Ontkovičovej a predsedníčky ÚOO Zuzany Dlužošovej.
- **O firmách, ktoré robia viac než tržby** – za účasti odborníka na podvody a korupciu Tomáša Kafku, ambasádora podnikateľskej etiky a etického líderstva Ivana Skaloša a Dalibora Cicmana, majiteľa spoločnosti GymBeam.
- **Ako si Česi poradili s vojnou v polícii** – za účasti bývalého policajného vyšetrovateľa, v súčasnosti zamestnanca Ministerstva vnútra Českej republiky Tomáša Gregora a slovenského policajného prezidenta Štefana Hamrana.

V apríli tiež úrad zorganizoval v Bratislave kvíz pre členov občianskeho združenia Klub úradníkov dobrej vôle o najväčších korupčných kauzách, whistleblowingu, známych oznamovateľoch aj zákone o ochrane oznamovateľov. V decembri zase v spolupráci s klubom zrealizoval diskusiu **Dilemy štátnych úradníkov zoči-voči korupcii** za účasti predsedníčky ÚOO, policajného viceprezidenta Damiána Imreho a generálneho riaditeľa Slovenskej inšpekcie životného prostredia Jána Jenča.

Počas kampaňových mesiacov zorganizovalo ÚOO podujatia so zameraním na zvýšenie poznateľnosti úradu medzi laickou verejnosťou:

- **koncert Jany Kirschner v Bratislave** – za účasti jednej z prvých oznamovateľiek z Košíc a predsedníčky úradu;
- **diskusia Sme zvyknutí mlčať, keď ide o korupciu?** - za účasti Martina Milana Šimečka a predsedníčky úradu, investigatívnej novinárky Laury Kelloöovej z Aktualít, moderoval novinár z rádia Expres Braňo Závodský;
- **koncert Jany Kirschner v Žiline** - za rovnakej účasti ako v Bratislave;
- **talkshow o korupcii Meníme staré pravdy na nové** - za účasti policajného prezidenta Štefana Hamrana, šéfa Slovenskej inšpekcie životného prostredia Jána Jenča a predsedníčky ÚOO. Hudobným hosťom bola speváčka Katarína Koščová, moderátorom Ján Gordulič.

V decembri, v predvečer medzinárodného dňa boja proti korupcii, úrad v spolupráci s Transparency International Slovensko (TIS) zorganizoval diskusiu Cesta oznamovateľa – od podnetu k ochrane. Išlo o praktickú debatu odborníkov z praxe o tom, čím si prechádza oznamovateľ, ktorý sa rozhodne oznámiť nekalú činnosť.

Predsedníčka ÚOO Zuzana Dlugošová, prokurátor Ján Šanta, advokát zastupujúci oznamovateľov Stanislav Ďurica a právnik TIS Ján Ivančík hovorili napríklad o tom, na čo sa má človek pripraviť, ak chce oznámiť korupčné správanie alebo podvod v práci, či ako vyzerá proces udeľovania ochrany oznamovateľom.

## Médiá

Úrad na komunikáciu s verejnosťou využíva všetky dostupné komunikačné kanály. Okrem vlastného webu aj sociálne siete (LinkedIn, Facebook, Instagram) či mienkotvorné médiá.

V roku 2022 rapídne narástli sociálne siete ÚOO, počet fanúšikov na Facebooku z vyše 600 na takmer 6 000, na Instagrame z približne 260 na zhruba 1 100.

Spolupráca s tradičnými médiami je samozrejmom súčasťou komunikačného mixu, ktorý má za úlohu propagovať úrad a jeho aktivity smerom k širokej verejnosti. Počas roka bolo v médiách o úrade 508 zmienok a úrad publikoval 5 tlačových správ.

Okrem štandardných správ v tlačенých médiách či online článkoch dostal úrad priestor aj v rozhlasových a televíznych reláciách, kde najmä predsedníčka ÚOO komunikovala kompetencie a výsledky činnosti úradu.

Ako už bolo spomenuté, úrad nadviazal aj mediálne partnerstvá – s denníkom SME v súvislosti s produkciou podcastu Neumlčaní a so spravodajským portálom Aktuality.sk pri online vysielaní diskusie úradu a TIS Cesta oznamovateľa – od podnetu k ochrane.

# ANALYTICKÁ ČINNOST



Súčasťou organizačnej štruktúry úradu je aj analytické oddelenie, ktoré je kľúčové pre vykonávanie informovaných a na dátach postavených rozhodnutí vedenia úradu. Dôležité úlohy vykonáva najmä pri mapovaní prostredia, realizácii prieskumov verejnej mienky, zbere dát a ich analýzach. Analytické oddelenie je tiež od apríla 2022 súčasťou siete analytických jednotiek štátu.

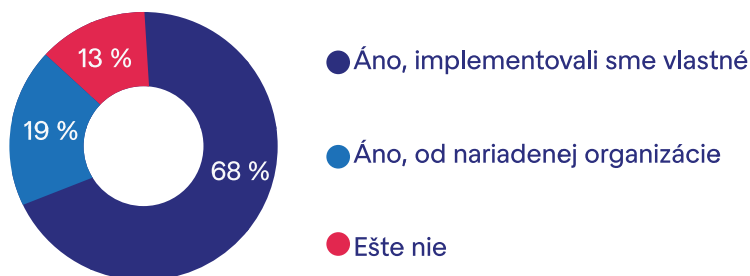
V priebehu roka 2022 vykonali analytici ÚOO:

- *Mapovanie dodržiavania zákona č. 54/2019 Z. z. vo verejnom sektore*

Úrad zaslal 321 štátnym inštitúciám a ich podriadeným organizáciám dotazník s cieľom zistiť, či a ako majú nastavené vnútorné systémy oznamovania protispoločenskej činnosti, koľko oznámení podali oznamovatelia v daných inštitúciách, kto plní úlohu zodpovednej osoby a ako ju vykonáva. (Pozri kapitolu 4. Interné systémy oznamovania)

Odpovede zaslalo 254 organizácií, ktoré následne analytici úradu začiatkom roka 2022 analyzovali a vyhodnocovali. Prieskum ukázal, že vlastný systém oznamovania alebo systém od nadriadenej organizácie má zavedený 87 percent orgánov štátnej správy (graf č. 1) Závěry spracovali do interných dokumentov a výskumnej správy Funkčnosť vnútorných systémov oznamovania v štátnej správe. Získané dáta tiež spracovali do podkladov na stretnutia s vybranými štatutármi ministerstiev.

Graf č. 1: Vnútorne mechanizmy oznamovania v štátnej správe



Zdroj: Vlastný prieskum, odpovedalo 254 orgánov štátnej správy

Znenie otázky: Mali ste k 1.12.2021 vytvorené VNÚTORNÉ MECHANIZMY OZNAMOVANIA protispoločenskej činnosti podľa zákona č. 54/2019 Z. z. (zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti)?

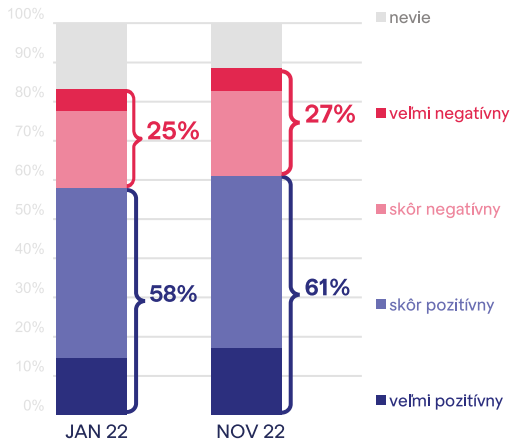
### → Prieskum verejnej mienky o whistleblowingu na Slovensku

Analytické oddelenie vypracovalo otázky týkajúce sa whistleblowingu na Slovensku, ktoré v spolupráci s agentúrou Focus zaradili do prieskumu verejnej mienky. Cieľom bolo zistiť postoje obyvateľov Slovenska k oznamovaniu korupcie a iných nekalých praktík, vnímanie oznamovateľov protispoločenskej činnosti či poznateľnosť Úradu na ochranu oznamovateľov.

Prvá vlna prieskumu sa realizovala v januári 2022. Následne analytici vypracovali interný report so závermi prieskumu a tiež analytický komentár, ktorý bol zverejnený na webe úradu pod názvom Verejná mienka je na strane whistleblowerov.

Cieľom druhej vlny prieskumu, ktorá bola spustená v októbri 2022, bolo zistiť, nakoľko pomohla intenzívna komunikačná kampaň ÚOO k zviditeľneniu úradu a témy ochrany whistleblowerov, tiež k ochote oznamovať korupciu a iné nekalé praktiky. (Pozri kapitolu 6. Komunikácia) Podobne ako pri prvej vlne, analytici úradu sa podieľali na príprave otázok do prieskumu a po jeho realizácii spracovali dáta do interného reportu. Obidva prieskumy ukázali, že vnímanie oznamovateľov v spoločnosti zostáva pozitívne (graf č. 2)

Graf č. 2: Vnímanie oznamovateľov



Zdroj: reprezentatívny prieskum realizovaný s agentúrou Focus, január (n=1017), november (n=1017)  
 Znenie otázky: Predstavte si, že by váš kolega oznámil korupčné správanie alebo podvody iného kolegu či nadriadeného. Aký by ste mali na neho názor?

Úrad plánuje prieskum o whistleblowingu na Slovensku realizovať pravidelne raz ročne, prípadne po každej väčšej mediálnej kampani s cieľom vyhodnocovať efektivitu aktivít cielených na zvyšovanie povedomia o téme.

→ *Mapovanie členov NEIWA*

Úrad na ochranu oznamovateľov je od roku 2021 členom Siete európskych orgánov pre integritu a whistleblowing (NEIWA). ÚOO ako člen tejto siete ponúkol svoje analytické kapacity na zmapovanie aktivít a porovnanie jednotlivých inštitúcií v členských štátoch EÚ, ktoré sú zároveň členmi NEIWA. V roku 2022 sa analytici spolu s predsedníčkou úradu zúčastnili konferencie v Barcelone, kde, okrem prezentovania činnosti ÚOO, predstavili aj závery z priebežného mapovania a porovnania, aké právomoci majú jednotliví členovia siete a v akých oblastiach v rámci ochrany oznamovateľov pôsobia. Neskôr bola na webe úradu zverejnená záverečná súhrnná správa v anglickom jazyku *Who protects whistleblowers in Europe? Members of the Network of European Integrity and Whistleblowing Authorities and their*

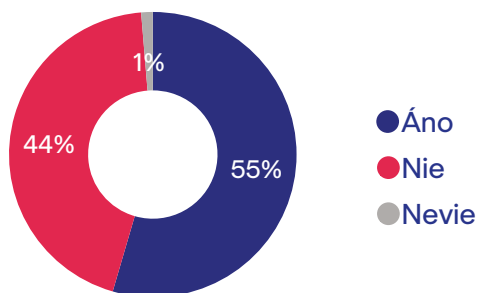
Competence (Kto chráni oznamovateľov v Európe? Členovia siete európskych orgánov a ich právomoci a kompetencie).

→ Mapovanie dodržiavania zákona č. 54/2019 Z. z. v súkromnom sektore

V priebehu júna až júla 2022 vykonal úrad v spolupráci s agentúrou MEDIAN SK prieskum, ako sa v praxi napĺňa zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti v súkromnom sektore. Hlavným cieľom bolo zistiť, či zamestnávateľia s 50 a viac zamestnancami vedia o povinnosti mať zriadený interný systém oznamovania nekalých praktík, ak áno, či spĺňajú hlavné náležitosti podľa zákona a či sú v praxi využívané. (Pozri kapitolu 4. Interné systémy oznamovania)

Analytické oddelenie pripravilo otázky do prieskumu, následne analyzovalo a interpretovalo odpovede od 301 obchodných spoločností. Terénny zber dát vykonala agentúra MEDIAN SK. V priebehu roka 2023 bude k prieskumu na webe úradu zverejnený aj komentár Funkčnosť vnútorných systémov oznamovania v súkromnom sektore. Hlavným zistením je, že takmer polovica zamestnávateľov v súkromnom sektore nemá napriek zákonnej povinnosti stále zavedené vnútorné systémy oznamovania.

Graf č. 3: Vnútorné mechanizmy oznamovania v štátnej správe



Zdroj: reprezentatívny prieskum realizovaný s agentúrou Median (n=301)

Znenie otázky: Má vaša organizácia vytvorený INTERNÝ SYSTÉM OZNAMOVANIA protispoločenskej činnosti? Myslíme tým vytvorené predpisy ako môžu zamestnanci oznamovať podvody a korupciu, alebo určené kanály, ktorými môžu oznamovať, alebo určenú zodpovednú osobu, ktorá oznámenia prijíma a preveruje.



→ *Kvalitatívny prieskum ochoty oznamovať nekalé praktiky*

Analytické oddelenie v spolupráci s agentúrou 2muse realizovalo kvalitatívny prieskum vo forme štyroch fokusových skupín o bariérach a motivátoroch oznamovania nekalých praktík na pracovisku. Cieľom bolo pochopiť, ako Slováci uvažujú o tejto téme. Výskum sa teda zamerlal na to, ako zamestnanci vnímajú nekalé praktiky, do akej miery sú si vedomí korupčného správania, čo vplýva na ochotu poukázať na nezákonnú činnosť, s ktorou sa stretnú v práci, nakoľko a komu sú ochotní ju oznámiť. Na ochotu oznamovať vplývajú najmä faktory, ktoré sú zosumarizované v tabuľke X nižšie:

Zvyšuje ochotu	ochota oznámiť	Znižuje ochotu
zmysel pre česťnosť predchádzajúca skúsenosť s oznámením	<i>individuálny faktor</i>	nedostatočná ekonomická stabilita psychická nepohoda
tón zhora	<i>organizačný faktor</i>	strach z odvetných opatrení presúvanie zodpovednosti nedôvera vo vedenie nedôvera v prešetrenie
závažné porušenia osobná viktimizácia	<i>faktor povahy porušenia</i>	menej závažné porušenia kolegov nedostatok dôkazov osobný prospech
dôvera v inštitúcie legislatívna ochrana	<i>environmentálne faktory</i>	normalizácia nekalých praktík v spoločnosti
anonymné oznamovanie sprevádzanie procesom pozitívne príklady	<i>úloha úradu</i>	vnímaná závislosť od politických aktérov

- \* *individuálne faktory* - osobné charakteristiky oznamovateľa ako napr. socioekonomické ukazovatele alebo osobné presvedčenie
- \* *organizačné faktory* - vlastnosti organizácie, v rámci ktorej bolo porušenie identifikované, ako napr. organizačná kultúra alebo etické nastavenie organizácie
- \* *faktor povahy porušenia* - charakteristiky samotného porušenia ako napr. jeho intenzita a rozsah dopadu (jednotlivec, kolektív, spoločnosť)
- \* *environmentálne faktory* - kultúrne a legislatívne špecifiká danej krajiny
- \* *úloha úradu* - špecifická úloha ÚOO ako nezávislej inštitúcie zodpovednej za prijímanie oznámení a ochranu oznamovateľov

Zdroj: kvalitatívny prieskum v spolupráci s agentúrou 2muse

### → Prieskum hodnôt a postojov študentov

Hlavným cieľom dotazníkového výskumu, ktorý v roku 2022 pripravili analytici úradu, bolo spoznať hodnoty, postoje a integritu mladých ľudí.

Doteraz sa takýto prieskum na Slovensku nerobil, a tak budeme mať po prvý raz relevantné dáta, ktoré by sa mohli využiť napríklad pri vzdelávaní, nastavovaní voľnočasových aktivít či efektívnejšom nastavení školských vzdelávacích osnov alebo zacielení komunikačnej kampane, ktorá by primárne oslovovala a aktivizovala skupinu študentov stredných škôl.

Dotazníkový prieskum bol rozdelený na viacero častí a jeho cieľom je získať dáta, ako vnímajú mladí ľudia hodnoty ako je osobná integrita (bezúhonnosť), čestnosť verzus podvádzanie a korupcia. Tiež to, ako vnímajú vzťah medzi vybranými hodnotami a úspešnosťou v osobnom a pracovnom živote.

Študentom prvého a druhého ročníka stredných škôl bol dotazník distribuovaný v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže. Po spracovaní výsledkov budú výstupy slúžiť napríklad pre pripravovaný vzdelávací program úradu pre študentov stredných škôl, ktorý bude zameraný práve na otázky a témy spojené s hodnotovým vzdelávaním. (Pozri podkapitolu 5.2 Vzdelávanie na školách)

### → *Dotazník o dôvere v interný systém oznamovania*

Pri rozsiahlejších posúdeniach či asistenciách, ktoré poskytuje úrad inštitúciám, ktoré si chcú zefektívniť vnútorné systémy oznamovania, je jedným z využívaných nástrojov dotazník o dôvere zamestnancov v existujúce vnútorné oznamovacie mechanizmy. Tento dotazník vytvorilo analytické oddelenie, ktoré dáta z neho pre organizácie aj zbieralo a vyhodnocovalo. Výstupy a odporúčania z dotazníka môžu následne inštitúcie využiť pri prenasťavovaní, resp. zlepšovaní svojich vnútorných systémov prijímania a preverovania oznámení.

V priebehu roka 2022 analytici vyhodnotili 4 dotazníkové prieskumy.

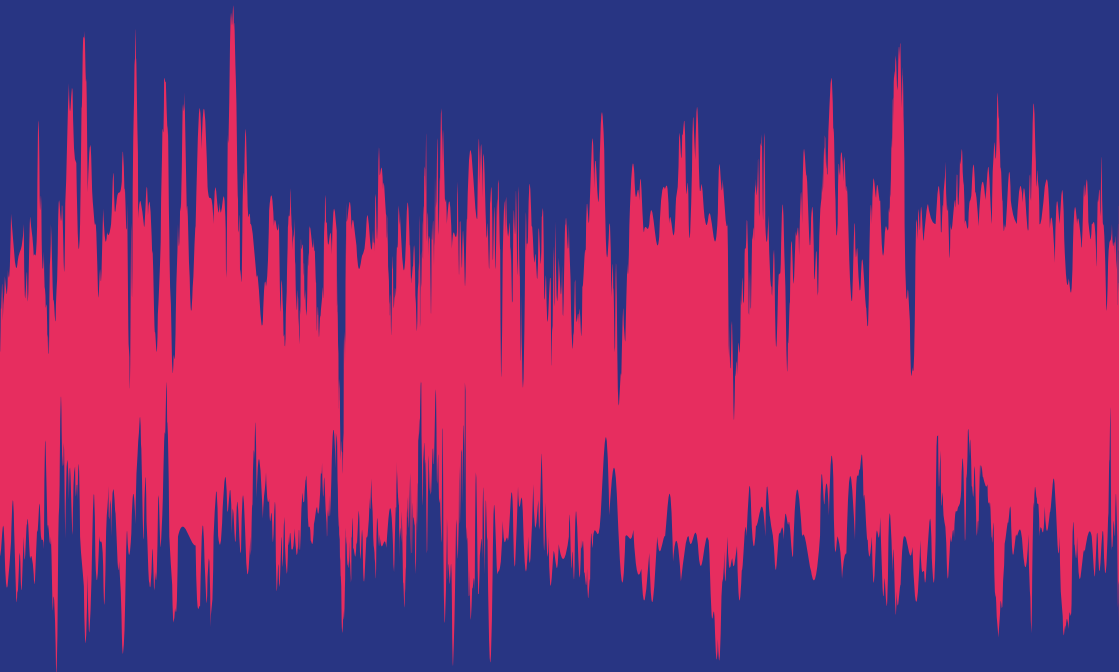
### → *Školiaca činnosť*

Analytici úradu tiež v roku 2023 realizovali poldenné vzdelávanie štátnych analytikov v téme dizajnu a tvorby dotazníka, formulácie otázok a škál. Počas mája a júna 2022 analytici ÚOO vyškolili dokopy 48 analytikov z iných štátnych organizácií.

### → *Štatistiky úradu*

S cieľom pravidelného vyhodnocovania aktivít úradu ako aj poskytnutia objektívneho obrazu o tom, koľko ľudí a v akých oblastiach využíva služby úradu, je pravidelnou agendou analytického oddelenia zber a každomesačný report dát o činnosti úradu. Zameriavajú sa pritom na počet ľudí, ktorí sa obrátia na úrad, na počet a povahu oznámení o protispoločenskej činnosti adresovaných ÚOO, na udelené ochrany oznamovateľom či externé školenia realizované úradom.

# **SPOLUPRÁCE A PARTNERSTVÁ**



Úrad na ochranu oznamovateľov je nezávislou inštitúciou, ktorá však nemôže fungovať izolovane. Aj v priebehu roka 2022 preto vytváral partnerstvá a spolupráce s inými organizáciami na národnej aj medzinárodnej scéne. Cieľom je zvýšiť vplyv a efektívnosť úradu a lepšie dosahovanie jeho cieľa – ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti a prevenciu korupcie a iných nekalých praktík, ktoré ohrozujú verejný záujem.

V roku 2022 nadviazal či prehĺbil nasledujúce partnerstvá:

→ *Polícia a prokuratúra*

Spolupráca s políciou a prokuratúrou je pre fungovanie úradu absolútne kľúčová. Keďže oznamovateľ sa často obracia práve na políciu či prokurátorov, sú jedným z kontaktov, kde sa môžu dozvedieť, že majú právo na ochranu v zmysle zákona č. 54/2019 Z. z..

ÚOO preto nadviazal spoluprácu s Generálnou prokuratúrou SR aj Úradom špeciálnej prokuratúry, ktorá okrem iného spočíva vo výmene podrobnejších štatistických dát o oznámeniach. Zhoda bola aj na potrebe jednotnej komunikácie s oznamovateľmi, aby mali zrozumiteľné a prístupné informácie o možnostiach ochrany v situáciách, keď sa obrátia na orgány činné v trestnom konaní priamo, bez sprostredzania úradu.

Spolupráca s Úradom špeciálnej prokuratúry tiež prebiehala pri sprostredkovaní statusov chráneného oznamovateľa v prípadoch, kedy sa oznamovatelia obrátili na úrad.

V novembri 2022 sa zástupcovia úradu zúčastnili pracovného stretnutia medzirezortnej pracovnej skupiny prokurátorov, vyšetrovateľov a príslušníkov operatívnych služieb Národnej kriminálnej agentúry zameranej na vzájomnú výmenu poznatkov z vyšetrovania podozrení z trestnej činnosti.

### → Úrad pre verejné obstarávanie

V apríli 2022 sa ÚOO a Úrad pre verejné obstarávanie (ÚVO) memorandumom zaviazali k vzájomnej spolupráci. Z oznámení, ktoré dostáva ÚOO sa totiž ukazuje, že najzávažnejšie podozrenia z nekalých praktík a podvodov sa týkajú práve verejných obstarávaní.

Spolupráca s ÚVO spočíva v konzultácii prípadov oznamovateľov či vzájomnom vzdelávaní a zdieľaní skúseností z praxe. Viest by to malo ku kvalitnému posudzovaniu oznámení, a tak aj efektívnejšej ochrane oznamovateľov nekalých praktík.

### → Najvyšší kontrolný úrad

Memorandum o spolupráci ÚOO podpísal v roku 2022 aj s Najvyšším kontrolným úradom. Rovnako ako v prípade ÚVO aj v prípade NKÚ je jeho obsahom zdieľanie skúseností z praxe a konzultácia prípadov oznamovateľov.

### → Úrad vlády SR

Úrad vlády SR (ÚV SR) má v gescii zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti. V roku 2022 ÚOO preto intenzívne spolupracoval s odborom legislatívy ÚV SR na novelizácii zákona, ku ktorej muselo Slovensko pristúpiť v súvislosti s transpozíciou Smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2019/1937 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie.

### → Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

ÚOO sa stal členom tzv. multistakeholder fóra zloženého zo zástupcov štátneho a občianskeho sektora, ktoré vzniklo v súvislosti s prípravou Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2022–2024. Na spoločných stretnutiach organizovaných Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti sa diskutoval a pripravoval obsah nových záväzkov.

Príprava piateho akčného plánu prebiehala od jesene 2021 do leta 2022 a prijatý bol uznesením vlády SR 13. júla 2022. ÚOO sa v ňom zaviazal pomôcť ústredným orgánom štátnej správy zlepšiť vnútorné systémy oznamovania protispoločenských činností a ochrany oznamovateľov. (Pozri podkapitolu 4.4 Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2022-2024)

Prvé veľké osobné školenie zodpovedných osôb v novembri 2022 realizoval ÚOO aj v spolupráci s úradom splnomocnenca, ktorý naň poskytol priestor v rámci svojej konferencie k otvorenému vládnutiu v bratislavskej Cvernovke.

→ *Národný inštitút vzdelávania a mládeže*

V spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže (NIVAM) analytici úradu pripravili otázky a metodológiu do Prieskumu hodnôt a postojov študentov v oblasti akademickej čestnosti a vzťahu k spravodlivosti (Pozri kapitolu 5. Vzdelávanie). Na základe zmluvy o spolupráci NIVAM zároveň distribuoval dotazníky do vybraných škôl s cieľom zabezpečiť reprezentatívnosť prieskumu.

→ *Mimovládne organizácie*

Aj v roku 2022 úrad spolupracoval s mimovládnymi organizáciami, ktoré sa venujú téme whistleblowingu a boji s korupciou. V apríli bol úrad partnerom protikorupčného festivalu Pucung Nadácie Zastavme korupciu. (Pozri podkapitolu 6.1 Komunikačné aktivity) V lete ako člen poroty súťaže Férový čin roka Komunity Nadácie Zastavme korupciu, ktorej cieľom je oceňovanie aktívnych a angažovaných mladých ľudí.

Predsedníčka ÚOO bola tiež prizvaná ako hosť do podcastu nadácie Ľahký podcast o ťažkej korupcii, kde priblížila úlohu a kompetencie úradu. Priestor dostala aj na Protikorupčnej akadémii zameranej na vzdelávanie, osvetu a aktivizáciu mladých vo veku 17-28 rokov.

Psychologička a spolupracovníčka nadácie Zuzana Vasičáková Oče-nášová zase prišla na školenie úradu, aby jeho účastníkom dala rady, ako komunikovať s oznamovateľmi.

Mimovládna organizácia Transparency International Slovensko zase prizvala predsedníčku ako rečníčku na seminár Verejná kontrola miestnej samosprávy, kde s vyše štyridsiatkou účastníkov diskutovala na tému whistleblowingu. Okrem toho úrad s Transparency spoluorganizoval diskusiu Cesta oznamovateľa - od podnetu k ochrane. (Pozri podkapitolu 6.1 Komunikačné aktivity)

V rámci spolupráce s Nadáciou Pontis sa predsedníčka úradu podieľala na vzdelávaní členov Business Leaders Fora. Ide o neformálne združenie firiem, ktoré sa zaväzujú byť lídrami v presadzovaní princípov zodpovedného podnikania na Slovensku. Na podujatí Business Leaders Forum Small Talk v apríli 2022 Zuzana Dluhošová hovorila o interných systémoch oznamovania a ochrane oznamovateľov.

Bola tiež porotkyňou pri výbere laureáta ocenenia Zodpovedná veľká firma. Nadácia Pontis ho udeľuje firmám s viac ako 250 zamestnancami za komplexný a výnimočný prístup k zodpovednému podnikaniu.

Česká nezisková organizácia Oživení v novembri 2022 pozvala predsedníčku ÚOO na otvorenie Whistleblowing centra v Prahe. Ide o prvé kontaktné miesto v Českej republike tohto druhu, kde oznamovatelia dostanú bezplatnú pomoc od právnikov, psychológov, finančných a mediálnych poradcov a ďalších odborníkov. V rámci podujatia Zuzana Dluhošová vystúpila v panelovej diskusii „Neviditeľní alebo je v našej spoločnosti miesto pre whistleblowerov?“.

Okrem toho tiež poskytla Oživení videorozhovor, v ktorom poradila potencionálnym oznamovateľom, na čo sa pripraviť a na čo si dávať pozor, ak chcú upozorniť na porušovanie zákona.



### → *Slovak Compliance Circle*

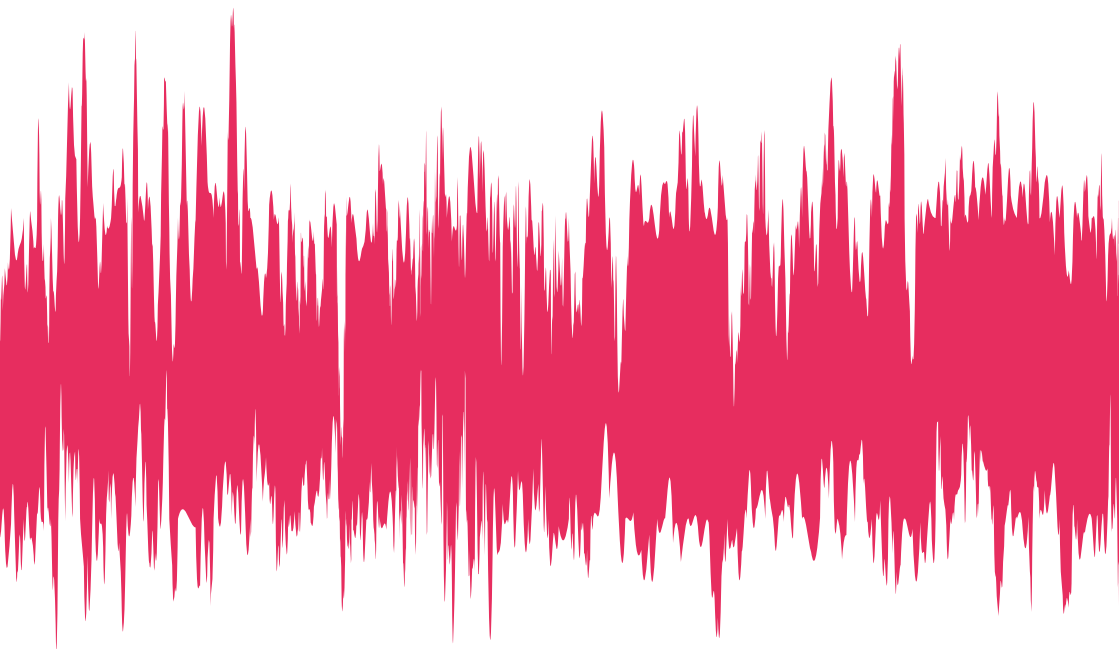
Prvým z firemných zoskupení, s ktorými úrad nadviazal spoluprácu, bola iniciatíva Slovak Compliance Circle, ktorá vznikla za účelom pozdvihnutia etického správania na slovenskom trhu. V priebehu roka 2022 zástupcovia úradu v rámci spolupráce orientovanej na výmenu skúseností realizovali dva workshopy a jednu prednášku pre členov Slovak Compliance Circle.

### → *Pracovná skupina NEIWA*

Okrem dôležitých národných spoluprác má úrad ambíciu zaradiť sa aj do medzinárodných štruktúr, ktoré sa venujú ochrane oznamovateľov. Aj preto oslovil pracovnú skupinu NEIWA - Network of European Integrity and Whistleblowing Authorities a stal sa jej aktívnym členom.

Ide o sieť, ktorú tvoria štátne organizácie členských krajín EÚ, ktorá slúži primárne ako platforma na vymieňanie poznatkov a skúseností v oblasti ochrany oznamovateľov a v ostatnom období aj ako zoskupenie neformálne dohliadajúce na proces transpozície európskej smernice č. 2019/1937 o ochrane osôb, ktoré oznamujú porušenia práva Únie.

# **NOVELA ZÁKONA O OCHRANĚ OZNAMOVATEŮV**



Zákon ukladá úradu povinnosť „spolupracovať so štátnymi orgánmi pri tvorbe právnych predpisov a predkladať ústredným orgánom štátnej správy podnety na ich zmenu na základe vlastných zistení a poznatkov“.

Ešte počas leta 2021 sa začala pripravovať novela zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti z dôvodu transponovania Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 o ochrane osôb, ktoré oznamujú porušenia práva Únie.

Slovensko, rovnako ako ďalších 14 členských krajín Európskej únie, s týmto procesom meškalo. Aj keď je nutné povedať, že oproti iným štátom malo v aktuálne platnom zákone väčšinu zásadných pravidiel upravených, spolu so zriadenou nezávislou inštitúciou na prijímanie oznámení a ochranu oznamovateľov. Európska smernica však nebola do slovenského vnútroštátneho právneho poriadku transponovaná v plnej miere. Z tohto dôvodu Slovensku hrozilo nespĺnenie záväzkov vyplývajúcich zo Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii nedodržaním lehoty určenej na prebratie smernice (EÚ) 2019/1937.

Európska komisia v roku 2022 začala voči Slovensku tzv. infringement procedure, teda konanie o porušení povinností vyplývajúcich z práva Únie. Slovensko 27. januára vyzvala, aby informovalo, v akom stave je transpozícia európskej smernice. Následne 15. júla poslala Vláde Slovenskej republiky odôvodnené stanovisko – formálnu žiadosť o dodržiavanie práva EÚ, ktoré predchádza žalobe na Súdny dvor.

Vláda SR schválila návrh novely zákona o ochrane oznamovateľov 9. novembra 2022. Následne bola predložená Národnej rade SR, kde ju poslanci 20. decembra posunuli do druhého čítania, a tak sa Slovensko ku konca roku 2022 vyhlo žalobe zo strany Európskej komisie. Je však potrebné podotknúť, že vládna novela zákona ešte aj v čase písania tejto výročnej správy k 29. marcu 2023 nebola poslancami schválená.

Termín na transpozíciu smernice do národných právnych poriadkov členských štátov bol smernicou stanovený na 17. december 2021.

Gestorom transpozície smernice bol Úrad vlády SR. ÚOO bol pri novelizácii zákona nápomocný nielen prinášaním poznatkov z praxe o uplatňovaní zákona, ale aj konkrétnymi legislatívnymi návrhmi. Zástupcovia Úradu na ochranu oznamovateľov sa tiež zúčastnili rokovaní Hospodárskej a sociálnej rady SR a Legislatívnej rady vlády SR, ktoré boli súčasťou prípravy novely.

### **Najzásadnejšie zmeny, ktoré návrh obsahuje:**

1. Rozšírenie pojmu oznamovateľ a tým aj osôb, ktoré môžu požívať ochranu v zmysle zákona č. 54/2019 Z. z.. Znamená to, že okrem oznamovateľov v pracovnoprávnom vzťahu sa zákonná ochrana bude vzťahovať aj na oznamovateľov vo vzťahu obdobnom pracovnoprávnemu (napr. člen orgánu právnickej osoby, činnosť SZČO, odborná prax, dobrovoľník, zmluvný partner).
2. Na podnet ÚOO aj rozšírenie okruhu trestných činov, ktoré budú predstavovať závažnú protispoločenskú činnosť, teda bude za ich oznámenie možné oznamovateľovi poskytnúť ochranu. Ide o plošné zníženie hornej hranice trestných činov z troch na dva roky a tiež o explicitné vymenovanie trestných činov, za ktoré bude takisto možné poskytnúť ochranu, hoci v základnej skutkovej podstate trest odňatia slobody nepresahuje dva roky (napr. ohrozovanie zdravia nepovolenými liekmi, liečivami a zdravotníckymi pomôckami, krádež či marenie konkurzného konania).
3. Návrh tiež obsahuje možnosť oznámiť aj skutočnosti spojené s obchodným tajomstvom. Nebude to považované za porušenie zákona a na oznamovateľov takýchto informácií sa bude vzťahovať ochrana v zmysle zákona č. 54/2019 Z. z..

2. Zvýšenie pokuty z 2 000 eur na 6 000 eur v prípade, že fyzická osoba:

- a) hrozí odvetným opatrením, pokúsi sa o odvetné opatrenie alebo postihne oznamovateľa odvetným opatrením v súvislosti s urobením oznámenia,
- b) poruší povinnosť zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa alebo o totožnosti dotknutej osoby, alebo
- c) sa pokúsi zabrániť alebo bráni urobeniu oznámenia.

V novele bude ošetrené aj prípadné opakovanie takéhoto správania voči oznamovateľovi. Ak sa zamestnávateľ v priebehu nasledujúcich dvoch rokoch od prvého konania znova dopustí odvety, úrad mu bude môcť uložiť dvojnásobok prvej pokuty, maximálne 12 000 eur.

3. Zavedenie pokuty do 100 000 eur zamestnávateľovi (právnickej osobe), ktorý urobí voči oznamovateľovi pracovnoprávny úkon bez súhlasu úradu, hrozí odvetným opatrením oznamovateľovi, pokúsi sa o odvetné opatrenie alebo postihne odvetným opatrením oznamovateľa v súvislosti s podaním oznámenia. Tiež zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva najmenej 250 zamestnancov a porušil niektorú zo zákonných povinností týkajúcich sa vnútorných systémov oznamovania.

4. Zavedenie pokuty do 50 000 eur zamestnávateľovi, ktorý nie je orgánom verejnej moci a zamestnáva najmenej 50 zamestnancov a menej ako 250 zamestnancov alebo zamestnávateľovi, ktorý je orgánom verejnej moci a zamestnáva najmenej 5 zamestnancov a menej ako 250 zamestnancov, ktorý porušil niektorú zo zákonných povinností týkajúcich sa vnútorného systému preverovania oznámení.

5. Zavedenie pokuty do 30 000 eur pre zamestnávateľa, ktorý neprijal opatrenia na odstránenie nedostatkov zistených pri kontrole plnenia povinností zákona alebo nepredložil úradu písomnú správu o opatreniach prijatých na odstránenie zistených nedostatkov.

6. Rozšírenie povinných osôb, ktoré budú musieť mať zavedený vnútorný systém oznamovania aj o zamestnávateľov, ktorí poskytujú finančné služby, služby v oblasti bezpečnosti dopravy alebo služby v oblasti životného prostredia.

7. Zavedenie jednoznačnej povinnosti pre zamestnávateľov mať zodpovednú osobu za preverovanie oznámení a komunikáciu s oznamovateľom z radov svojich zamestnancov. Tzv. outsourcing, resp. externé plnenie povinností zodpovednej osoby nebude možné. Ak si súkromné firmy s počtom zamestnancov nižším ako 250 zazmluvnia tretiu stranu na preverovanie oznámení, budú musieť mať aj na svojom pracovisku určenú osobu zodpovednú za preverenie oznámení a následnú komunikáciu s oznamovateľom.

8. Explicitné pomenovania externých kanálov, teda orgánov príslušných na prijatie oznámenia o protispoločenskej činnosti. Budú nimi úrad, prokuratúra a správne orgány, ktoré zároveň môžu udeľovať status chráneného oznamovateľa.

Cieľom participácie úradu na novele je zabezpečiť vhodné podmienky pre oznamovanie nezákonných činností a efektívnu ochranu oznamovateľov. ÚOO chce byť preto aj do budúca aktívnym a nápomocným partnerom ÚV SR a upozorňovať na potreby praxe, či nedostatkov legislatívnych riešení.

## **Už dnes identifikujeme ďalšie oblasti, ktoré by bolo vhodné podrobnejšie v zákone upraviť:**

**1. Oblasť kontroly** - pre potreby zabezpečenia vymáhania právnej úpravy v oblasti oznamovania a ochrany oznamovateľov v praxi je potrebné nastaviť osobitné pravidlá, ktoré zabezpečia nebyrokratickú, svižnú a transparentnú kontrolnú činnosť úradu. Odkaz na všeobecnú úpravu zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov nie je dostatočný a navyše pokrýva len časť kontrolných aktivít v oblasti štátnej správy, pričom úlohou úradu je zabezpečiť kontrolu a uplatňovanie zákona aj u subjektov súkromného práva.

Aby mohol úrad vykonať kontrolu, je povinný pripraviť množstvo písomností (napr. priebežný protokol, čiastkový protokol, protokol o výsledku kontroly, záznam o vykonaní kontroly, poverenie k výkonu kontroly, dodatok k povereniu k výkonu kontroly, vyžiadanie písomností, vyjadrenia a dokladov, potvrdenie o odňatí originálov dokladov, písomných dokumentov a iných materiálov a tak ďalej). Konečný protokol je potrebné dať na pripomienky kontrolovanému, následne ich osobitne prerokovať a až potom možno zaslať výsledný protokol o zistených nedostatkoch. Pritom táto kontrola, ktorej výsledkom je konštatovanie, či došlo k porušeniu zákona, sa nekončí žiadnou sankciou. Ak chce úrad uložiť sankciu, musí začať nové správne konanie, kde sa kontrolovaný opätovne vyjadruje k tým istým záležitostiam.

**2. Oblasť externých orgánov na prijímanie oznámení** - je potrebné jasnejšie zdefinovať a konkrétne určiť orgány, ktorým zákon ukladá povinnosť prijímať oznámenia o protispoločenskej činnosti, a ktoré budú následne komunikovať s oznamovateľom, prípadne mu poskytnú náležitú ochranu.

Aktuálnu právnu úpravu, kedy zákon len všeobecne odkazuje na správne orgány, ktoré sú príslušné na prijímanie oznámení a na konanie o správnom delikte a môžu udeľovať status chráneného oznamovateľa, považuje úrad za najproblematickejšiu z pohľadu správnej implementácie smernice ako aj z pohľadu zrozumiteľnosti a právnej istoty obyvateľov Slovenska. Ukazuje sa totiž, že ani autori pôvodnej legislatívy, ktorí zverili možnosť udeľovať správnym orgánom status chráneného oznamovateľa, nemali jednoznačnú predstavu, ako tento systém bude uplatňovaný v praxi. Mnohé správne orgány sú v téme udeľovania statusu chráneného oznamovateľa nezorientované. Napriek tomu, že táto právna úprava bola do praxe zavedená už v januári 2015, nemajú o právnej úprave žiadnu vedomosť, a teda ju v praxi ani neuplatňujú.

Cieľom jasného zadefinovania orgánov príslušných na prijatie oznámenia o protispoločenskej činnosti (a v prípade Slovenska aj zadefinovania orgánov, ktoré môžu udeliť status chráneného oznamovateľa), ktoré smernica nazýva externými kanálmi, by malo byť zriadenie systému prijímania oznámení s presne stanovenými pravidlami. Oznamovatelia by mali vedieť, kam sa môžu obrátiť a čo bude po oznámení nasledovať. Úrad konštatuje, že systémy prijímania oznámení prostredníctvom správnych orgánov, ale aj orgánov prokuratúry nefunguje tak, ako to predpokladá smernica, ktorá požaduje:

- nastavenie systému dôverného prijímania oznámení, ktorý umožňuje osobitnú evidenciu a uchovávanie informácií spolu so zachovaním dôvernosti o identite oznamovateľa a dotknutej osoby,
- možnosť podávania oznámení písomne alebo ústne, telefonicky alebo na požiadanie na osobnom stretnutí,

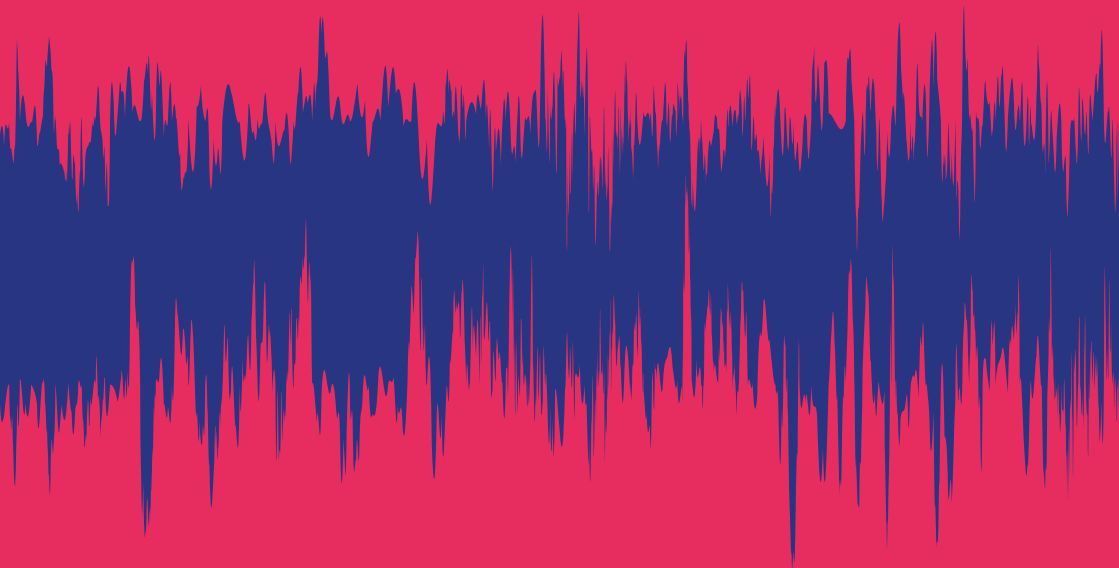


- určenie zamestnancov, ktorí majú absolvovať osobitnú odbornú prípravu a sú zodpovední za: 1) prijímanie informácií od oznamovateľov, 2) prijímanie následných opatrení, ktoré na ne nadväzujú, 3) udržiavanie kontaktu a informovanie oznamovateľa o výsledkoch preverovania.

Tieto podmienky dnes okrem Úradu na ochranu oznamovateľov nespĺňajú ani orgány prokuratúry, ani správne orgány, pričom väčšina z nich o povinnostiach a právomociach podľa zákona č. 54/2019 Z. z. nemá vedomosť. Okrem toho štát neeviduje zoznam príslušných správnych orgánov, na ktoré zákon odkazuje.

Riešením do budúcnosti môže byť zverenie agendy prijímania oznámení a ďalšej komunikácie s oznamovateľmi výhradne úradu, ktorý by následne sprostredkoval udelenie statusu chráneného oznamovateľa, prípadne stanovenie jasných procesných pravidiel pri oznamovaní a udeľovaní ochrany u konkrétnych, zákonom presne definovaných inštitúcií (napr. Úrad na ochranu oznamovateľov, Úrad pre verejné obstarávanie, Inšpektorát práce a pod.).

# ZDROJE ÚRADU



# FINANCOVANIE ÚRADU

Rok 2022 bol prvým rokom, kedy ÚOO prešiel kompletným rozpočtovým cyklom. Hoci sa nedá ešte povedať, že by išlo o rok úplne štandardný a do budúcnosti referenčný pre plánovanie rozpočtu organizácie. Spôsobené to bolo najmä tým, že do veľkej miery boli, okrem zdrojov štátneho rozpočtu, využívané pri realizácii aktivít úradu aj zdroje alokované pre rozbeh inštitúcie v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR.

## Tabuľka rozpočtu ÚOO k 31.12.2022 (zdroje štátneho rozpočtu, bez POO)

Rozpočtová klasifikácia		Schválený (eur)	Upravený (eur)	Čerpanie (eur)	Zostatok (eur)
610	Mzdy	257 051	513 133	513 101	32
620	Poistné	89 839	200 662	200 662	0
630	Tovary a služby	508 740	380 822	277 745	103 077
640	Bežné transfery	37 000	37 000	2 716	34 284
700	Kapitálové výdavky	0	79 752	32 192	47 560
<b>Spolu</b>		<b>892 630</b>	<b>1 211 368</b>	<b>1 026 416</b>	<b>184 954</b>

## Štátny rozpočet

Vzhľadom na to, že v roku 2022 bol personálny stav úradu takmer neustále naplnený, zdroje alokované na personál boli vyčerpané prakticky úplne. Zosúladenie naplnenosti personálneho stavu bolo zohľadnené aj v rozpočtovom opatrení, ktoré nastavil limity na mzdy a odvody z rozbehovej fázy na celoročnú.

Z hľadiska nákladov na tovary a služby bola na konci roku nevyčerpaná suma pomerne významná, do veľkej miery to však bolo spôsobené snahou o racionálne nakladanie so zdrojmi štátneho rozpočtu a dôslednou realizáciou verejných obstarávaní, tiež pokračujúcim útlmom zahraničných ciest spojených s dozvukmi pandémie, ale najmä extenzívnym využívaním zdrojov z Plánu obnovy a odolnosti a refundáciou niektorých nákladov realizovaných ešte v roku 2021.

Kým v roku 2021 boli financie ÚOO použité na tovary a služby prioritne na budovanie základnej infraštruktúry pre zamestnancov (pracovné stanice, základná konektivita) a spustenia služby klientom, v roku 2022 boli zdroje používané na štandardizáciu a skvalitňovanie poskytovanej služby. Zdroje boli investované hlavne do vzdelávania odborných zamestnancov, propagácie činnosti úradu, do prác na posilnení bezpečnosti IT infraštruktúry a ochrany dát, realizáciu školení zodpovedných osôb, či na zabezpečenie softvérov, databáz alebo iných nástrojov potrebných pre každodenný výkon agendy.

Úrad v roku 2022 taktiež investoval kapitálové prostriedky, a to obstaraním služobného motorového vozidla pre potreby zabezpečenia mobility svojich zamestnancov v súvislosti s realizáciou školení, kontrolnej činnosti či domácich služobných ciest.

### **Plán obnovy a odolnosti SR**

Úrad na ochranu oznamovateľov vystupuje v Pláne obnovy a odolnosti SR ako prijímateľ v rámci Investície 1: Nástroje a kapacity na boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí. Na základe tohto boli pre ÚOO vyčlenené prostriedky na pomoc pri rozbiehaní, pričom investície boli alokované na štyri projekty a to:

- Aktivita 1: Rekonštrukcia sídla
- Aktivita 2: Úvodná mediálna kampaň
- Aktivita 3: Hardwarové vybavenie
- Aktivita 4: Softvérové vybavenie

## ZDROJE ÚRADU

V rámci aktivít roku 2022 bola plne realizovaná investícia do aktivity č. 2 - Úvodná mediálna kampaň (Pozri kapitolu 6. Komunikácia) a Aktivita č. 4 - Softvérové vybavenie. Investície rozpočtované v Aktivite 3 - Hardwarové vybavenie boli realizované ešte v roku 2021 a v aktuálnom roku boli refundované na úrovni štátneho rozpočtu.

Zostávajúcou výzvou je Aktivita č. 1 - Rekonštrukcia sídla Úradu na ochranu oznamovateľov. Úrad aktuálne sídli v budove zo štyridsiatych rokov minulého storočia, pričom tomu zodpovedá jej technický stav. Okrem toho, že je pôvodne obytný objekt nevhodne dispozične riešený a technicky zastaralý - má nefunkčný výťah a pre osoby s obmedzeniami pohybu je tak značne limitujúci -, vykazuje v interiéri viditeľné problémy a najmä je energeticky neefektívny. V roku 2022 preto prebehla v súvislosti s rekonštrukciou profesionálna architektonická súťaž a bolo zazmluvnené architektonické štúdio poverené prípravou projektovej dokumentácie na realizáciu rekonštrukcie. Cieľom investície je zveladiť a zmodernizovať budovu sídla ÚOO tak, aby spĺňala štandardy modernej, energeticky nenáročnej, bezbariérovej a pre klientov a zamestnancov dôstojnej administratívnej budovy.

## Čerpanie prostriedkov z Plánu obnovy

Rekonštrukcia sídla ÚOO	835 000 EUR
Úvodná mediálna kampaň ÚOO	595 000 EUR
Hardvérové vybavenie ÚOO	80 000 EUR
Softvérové vybavenie ÚOO	195 000 EUR

## Verejné obstarávanie

V priebehu roka 2022 úrad realizoval viacero verejných obstarávaní, väčšinu pre potreby jeho základného chodu. Okrem nich však ÚOO uskutočnil aj niekoľko komplexných verejných obstarávaní.

Ako veľká výzva sa ukázali verejné obstarávanie mediálnej kampane (kreatívna časť a časť nákupu mediálneho priestoru) a obstarávania spojené s rekonštrukciou budovy (architektonická súťaž, obstarávanie projektovej dokumentácie a pod.). Tiež obstaranie špecifického IT riešenia, oznamovacieho kanálu pre oznamovateľov, ktorý bol vyvinutý ako open-source, čo znamená, že môže byť v prípade potreby a záujmu využiteľný aj pre iné verejné inštitúcie.

Počas všetkých spomínaných aktivít ÚOO dbal na transparentnosť procesov a budujúce sa renomé inštitúcie, pričom informácie o súťažiach boli aktívne promované nie len na webe úradu, ale aj na sociálnych sieťach či odborných portáloch.

## SPRÁVA MAJETKU

V priebehu roka úrad taktiež spravoval a zvelaďoval jemu zverený, resp. ním obstaraný majetok. Investície, resp. prípravy naň smerovali do veľkej miery k projektu plánovanej rekonštrukcie budovy, ktorej výsledkom by malo byť zohľadnenie aktuálnych štandardov a dôstojné miesto pre modernú verejnú inštitúciu.

Realizované boli tiež investície do posilnenia IT infraštruktúry ÚOO (výmena zastaralej IT infraštruktúry, ktorá bola odovzdaná do správy úradu jej minulým vlastníkom) a tiež do zlepšenia bezpečnosti vnútorného prostredia a ochrany dát, ktorými inštitúcia disponuje.

V súvislosti s celoštátnou pôsobnosťou úradu bolo tiež obstarané služobné motorové vozidlo na realizáciu aktivít mimo hlavného mesta (pracovné stretnutia, školenia a pod.), pričom sa pri nákupe dbalo na ekologickosť automobilu, čo sa premietlo do obstarania vozidla s hybridným pohonom.

## ĽUDSKÉ ZDROJE

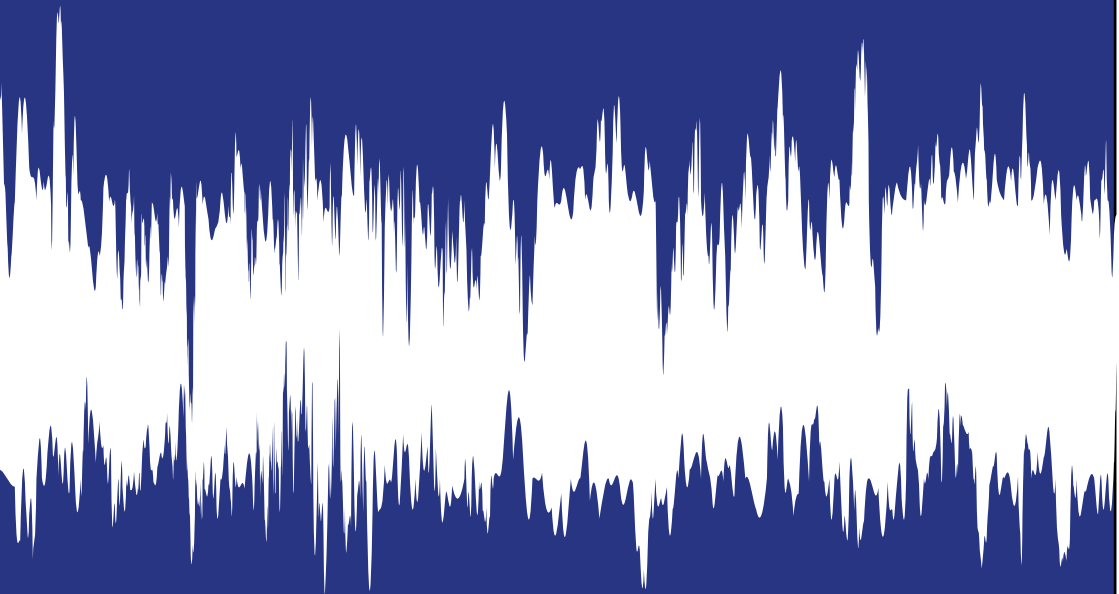
Úrad v roku 2022 takmer naplnil jemu určenú kapacitu zamestnancov. Z plánovaného počtu 21 zamestnancov bolo na ÚOO zamestnaných 20 pracovníkov. Aj napriek niekoľkým personálnym zmenám úrad považuje tím za personálne stabilizovaný.

Úrad má ambíciu byť férovým a atraktívnym zamestnávateľom voči svojim zamestnancom, čo sa prejavuje nielen v dodržiavaní legislatívy a povinností zamestnávateľa (ÚOO úspešne absolvoval v roku 2022 kontrolu Inšpektorátu práce), ale tiež v dôsledne nastavenom systéme služobných hodnotení, ktorý je nastavený nad rámec požiadaviek zákona, či v oblasti sociálneho programu, napríklad poskytovaním príspevkov na dôchodkové pripoistenie.

Zároveň vyčlenením zdrojov na odborné vzdelávanie a rozvoj potenciálu zamestnancov v zmysle Plánu vzdelávania úrad reaguje nielen na zmeny legislatívy, ale podporuje rast vedomostí a odborných zručností u zamestnancov.

Úspešná mediálna kampaň, ktorá predstavila úrad verejnosti a informovala o jeho agende a fungovaní, priniesla novú veľkú výzvu do ďalšieho obdobia, a to zabezpečiť posilnenie personálnych kapacít úradu hlavne v súvislosti so zvyšujúcim sa povedomím o agende úradu a tým aj nárastom podnetov a požiadaviek napríklad na metodické usmernenia úradu. Samozrejme, tiež v súvislosti s potrebnou novelizáciou zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov a postupnou systematickou realizáciou kontrolných činností úradu v zmysle zákona.

# ZÁVER





Za vznikom úradu stojí myšlienka, že ochrana oznamovateľov odstráni niektoré z hlavných prekážok, ktoré bránili potenciálnym oznamovateľom upozorniť na korupciu či nekalú prax, s ktorou sa stretnú pri výkone práce.

Idie najmä o strach z odvetných opatrení, ktoré oznamovateľom hrozia na pracovisku – od výpovede, siahnutia na finančné či nefinančné benefity, odmeny, krátenie platu až po otvorené či skryté šikanovanie zo strany zamestnávateľa alebo spolupracovníkov.

Toto sú bariéry a nepríjemné následky, ktorým oznamovatelia v minulosti často čelili a ktoré, okrem dopadu na svoje obete, aj odrádzali ďalších potenciálnych oznamovateľov od oznamovania nezákonných činností.

V súčasnosti však už môžeme konštatovať, že pokiaľ ide o ochranu oznamovateľov, slovenská legislatíva je, okrem už spomenutých nedostatkov, dobre nastavená. V mnohých oblastiach ide Slovensko ďalej ako je nevyhnutné minimum, ktoré požaduje napríklad európska smernica č. 2019/1937. To, kde úrad vníma zlyhania alebo nedostatky, sú aplikácie týchto právnych predpisov a nedostatočná rýchlosť vo vyšetrovaní.

Úrad pociťuje aj na prípadoch jeho klientov, že polícia nemá dostatok ľudských kapacít na to, aby jednotlivé oznámenia v primeranom čase preverila tak, aby oznamovatelia nemali pocit, že napriek tomu, že idú s kožou na trh, sa nakoniec nič nevyšetrí.

Okrem toho úrad za 1,5 roka činnosti identifikoval viaceré systémové nedostatky, pričom niektoré z nich majú pôvod v nedostatočne navedenej legislatíve, iné zas v jej nedôslednom uplatňovaní:

### → Udeľovanie ochrán

Úrad sa stretol s prípadmi, ktoré dokumentujú, že prokuratúra a správne orgány neuplatňujú inštitút chráneného oznamovateľa jednotne. V mnohých prípadoch prokuratúra či správny orgán udelili tzv. status chráneného oznamovateľa aj osobám, ktoré ich podľa ÚOO získať nemali. Ide najmä o situácie, kedy nebolo podané tzv. kvalifikované oznámenie, ale oznamovatelia upozornili na menej závažnú nezákonnú činnosť, prípadne činnosť, kde nebolo zjavné, že mohol byť spáchaný trestný čin.

Pri niektorých udelených ochránach absentovalo oznámenie, oznamovatelia nahlasovali rovno odvetné opatrenia, napríklad snahu obecného zastupiteľstva udeliť upozornenie na porušenie pracovnej disciplíny a zanedbanie pracovných povinností. Zdá sa tak, že je potrebná väčšia edukácia orgánov, ktoré môžu ochrany udeľovať, aby bol zachovaný rovnaký a spravodlivý prístup k oznamovateľom a rešpektovali sa aj práva zamestnávateľov, keďže inštitút chráneného oznamovateľa výrazne ovplyvňuje najmä postup zamestnávateľa v pracovno-právnych vzťahoch.

Problémom je aj samotná právna úprava, ktorá dáva právomoc udeľovať ochrany neurčitému množstvu správnych orgánov, ktoré o tejto povinnosti nevedia a zároveň zákon neobsahuje proces ako tieto oznámenia prijímať a následne postupovať.

(Pozri kapitolu 9. Novela zákona o ochrane oznamovateľov) Jedinou oporou v tejto otázke je nateraz znenie smernice č. 2019/1937, s jej obsahom však mnohé štátne orgány nie sú oboznámené.

### → *Postavenie a ochrana hlavných kontrolórov*

Hlavní kontrolóri, ktorí sú podľa zákona automaticky tzv. zodpovednou osobou za prijímanie a preverovanie oznámení v obci či samosprávnom kraji, sa často môžu dostať do konfliktného postavenia voči kontrolovaným subjektom. Nateraz neprebehla riadna odborná debata, pokiaľ ide o efektívnu ochranu ich postavenia. Doterajšie skúsenosti úradu navyše ukazujú, že obce i hlavní kontrolóri bojujú s nedostatočnými ľudskými kapacitami. Mnohí kontrolóri vykonávajú túto funkciu pre viacero obcí súčasne a ak sa k tomu pridá aj agenda zodpovednej osoby v rámci oznamovania nekalých praktík v obci, zdá sa, že množstvo zverených úloh sa nedá v požadovanej kvalite fyzicky zvládnuť.

### → *Konflikt záujmov*

Jedným z najvýraznejších systémových nedostatkov v oblasti verejnej správy sa stále ukazuje konflikt záujmov, s ktorým sa zamestnávateľia nevedia v praxi dostatočne vysporiadať. V tejto oblasti je stále priestor na podrobnejšie legislatívne pravidlá a zavádzanie všeobecne rešpektovanej dobre praxe. Mnohé organizácie aj kvôli absencii podrobnejších pravidiel tejto problematike nerozumejú alebo ju ignorujú, čo má mimoriadne negatívny vplyv na priebeh spravodlivej súťaže a umožňuje to vznik priestoru pre korupciu či nekalé praktiky.

Nesprávne interpretovaný a neriešený konflikt záujmov má dopad aj na správne fungovanie vnútorných oznamovacích systémov. Dotknuté organizácie či inštitúcie často neprihliadajú na takzvaný možný alebo zdanlivý konflikt záujmov, teda situáciu, kedy osobné záujmy či vzťahy úradníka môžu neprímeraným spôsobom ovplyvniť riadne vykonávanie jeho povinností.

Ohrozená je tak nielen objektívnosť a nestrannosť rozhodovania, ale aj dôvera v samotný vnútorný systém oznamovania.

### → Vymožitelnosť práva

V mnohých prípadoch sa úrad stretol s tým, že príslušné orgány k prešetrovaniu oznámení pristupovali formalisticky a často iba „od stola“ na základe písomných podkladov. To vedie k tomu, že podozrenia sa nepodarí preveriť, napriek tomu, že nekalé praktiky môžu dosvedčiť konkrétni zamestnanci. Úrad zároveň identifikoval oblasť, v ktorej nemá dostatok právomocí, pričom na základe viacerých prijatých oznámení sa javí, že problém si vyžaduje od štátu systémový prístup. Viacerí jednotlivci v minulom roku oznamovali odmietnutie zamestnávateľov vyplatiť im slúbenú mzdu, pričom táto mzda im mala byť vyplácaná tzv. na ruku.

A hoci ide o individuálny záujem jednotlivca, vzhľadom na početnosť týchto situácií úrad konštatuje, že táto prax ukracuje nielen príjmy jednotlivcov, ktorí sa svojej mzdy voči zamestnávateľovi nevedia domôcť, ale aj verejné príjmy. Inšpekčné orgány v takých prípadoch upozorňujú oznamovateľov, že ich sťažnosť je problematická, pretože akceptovaním podmienok vyplácania mzdy sa tiež podieľajú na nezákonnej činnosti. A hoci je uvedené pravdou, nemožno ignorovať skutočnosť, že zamestnanci v nízkopríjmových odvetviach sú často rukojemníkmi zamestnávateľov a ponúknutá práca vrátane mzdy „na čierne“ môže byť ich jedinou príjmovou a pracovnou možnosťou. Štát by preto nemal zatvárať oči nad týmito javmi a formalisticky odmieťať takéto individuálne sťažnosti. Zvlášť, ak má vedomosť, že nejde o ojedinelé prípady.

Systémový a angažovaný prístup orgánov verejnej moci je to, čo buduje dôveru verejnosti v štátne inštitúcie a zároveň uisťuje do budúcnosti tých, ktorí chcú poukázať na nekalé praktiky, že má zmysel ozvať sa.

### → *Prieťahy v pracovnoprávnych sporoch*

Ďalším častým javom je neprimerane dlhý čas pri rozhodovaní o pracovnoprávnych sporoch o neplatnosť výpovede na súdoch. Dlhé čakanie na rozhodnutie môže mať pre oznamovateľa veľmi negatívne dôsledky.

Obdobie neistoty vo vzťahu zamestnanec – zamestnávateľ zvyšuje psychologickú neistotu v pozícii „vyhodeného“ oznamovateľa na pracovisku. Navyše, prieťahy v konaní vystavujú neistote aj samotného zamestnávateľa, ktorý v niektorých prípadoch je povinný zachovať pracovné miesto i odmenu pre zamestnávateľa počas celého trvania sporu.

### → *Absencia riadne zavedených externých systémov oznamovania na prokuratúrach a správnych orgánoch*

Oznamovatelia, ktorí z objektívnych dôvodov nechcú či nemôžu využiť vnútorný systém oznamovania nekalých praktík svojho zamestnávateľa, sa môžu obrátiť aj na tzv. externé kanály. Podľa novely zákona o ochrane oznamovateľov ide o ÚOO, prokuratúru a správne orgány. Pre prokuratúru a správne orgány to znamená, že by si mali nastaviť procesy pre prijímanie a preverovanie oznámení v „špeciálnom“ režime oddelenom od toho štandardného. (Pozri kapitolu 9. Novela zákona o ochrane oznamovateľov)

Výzvou je aj to, že zoznam takýchto príslušných orgánom na prijímanie oznámení v osobitnom režime nie je v zákone jednoznačný, čo je z hľadiska právnej istoty potenciálnych oznamovateľov neakceptovateľné.

Z tejto reality plynú pre úrad viaceré výzvy do nasledujúcich rokov. Snahou ÚOO bude prispieť najmä k lepšej ochrane oznamovateľov a ich vnímaniu verejnosťou, ale aj vytvorenie predvídateľného prostredia pre oznamovateľov a ich ochranu.

Dlhodobou výzvou je zvyšovanie povedomia medzi zamestnávateľmi o povinnosti mať zavedené vnútorné oznamovacie mechanizmy, ale tiež o výhodách, ktoré prinášajú. Ako totiž ukázal dotazníkový prieskum, časť zamestnávateľov, aj keď nie veľká, považuje tieto systémy oznamovania za administratívnu záťaž.

Ďalšie mapovanie zase odhalilo formalistický prístup pri napĺňaní tejto agendy a fakt, že takmer polovica povinných firiem ani nemá zavedené vnútorné oznamovacie mechanizmy. (Pozri kapitolu Vnútorné systémy oznamovania)

Ak sa za interné systémy oznamovania nezasadia samotní lídri inštitúcií, zamestnanci ich nebudú využívať. Manažéri firiem a šéfovia štátnych a samosprávnych organizácií by sa mali preto zaujímať, ako sú nastavené a či sú funkčné. Mali by tiež zabezpečiť dostatočnú informovanosť a vzdelávanie všetkých zamestnancov v oblasti podávania oznámení a protikorupčného správania, vytvoriť dostatočný priestor pre prácu zodpovedným osobám a sami sa angažovať.

Ambíciou úradu je rovnako dosiahnuť, aby čo najviac zamestnancov vedelo o možnosti využiť vnútorné oznamovacie mechanizmy na pracovisku na podanie oznámenia. Úvahy úradu smerujú k presadeniu povinného adaptačného vzdelávania zamestnancov v oblasti podávania a preverovania oznámení o nezákonnej činnosti.

Jednoznačnou výzvou sú aj spomínané externé kanály oznamovania. Úrad si v tejto oblasti dal za cieľ zmapovať, ktoré štátne orgány majú podľa novely zákona č. 54/2019 Z. z. povinnosť mať ich zriadené. ÚOO tým chce prispieť k jasnému nastaveniu pravidiel pre podávanie oznámení cez externé oznamovacie kanály.

Najmä v zmysle, aby bolo jasné, na ktoré konkrétne orgány a v akých prípadoch sa môžu ľudia obracať a čo od nich môžu očakávať. Zároveň, aby aj tieto orgány vedeli, ako majú s oznámeniami narábať, aby ochránili identitu oznamovateľov.

Ako potrebné sa ukazuje aj vzdelávanie orgánov, ktoré udeľujú ochrany oznamovateľom nezákonných činností na pracovisku. Ak bude tzv. status chráneného oznamovateľa priznaný len osobám, ktoré naň skutočne majú nárok v tých najzávažnejších prípadoch, bude skutočne naplnený účel, na ktorý bol tento inštitút zriadený. Tým je predovšetkým efektívna ochrana pred odvetami v práci pre tých, ktorí v dobrej viere poukážu na závažné porušenia zákonov.

Názov:

Správa o činnosti Úradu na  
ochranu oznamovateľov za rok  
2022

Vydavateľ:

Úrad na ochranu oznamovateľov

Adresa:

Námestie slobody 29  
811 06  
Bratislava

Texty:

Mária Hunková

Textová editácia:

Zuzana Dlugošová  
Natália Pindochová

Grafické spracovanie:

Zuzana Dzurdzíková

ISBN 978-80-974185-3-3

© Úrad na ochranu oznamovateľov

